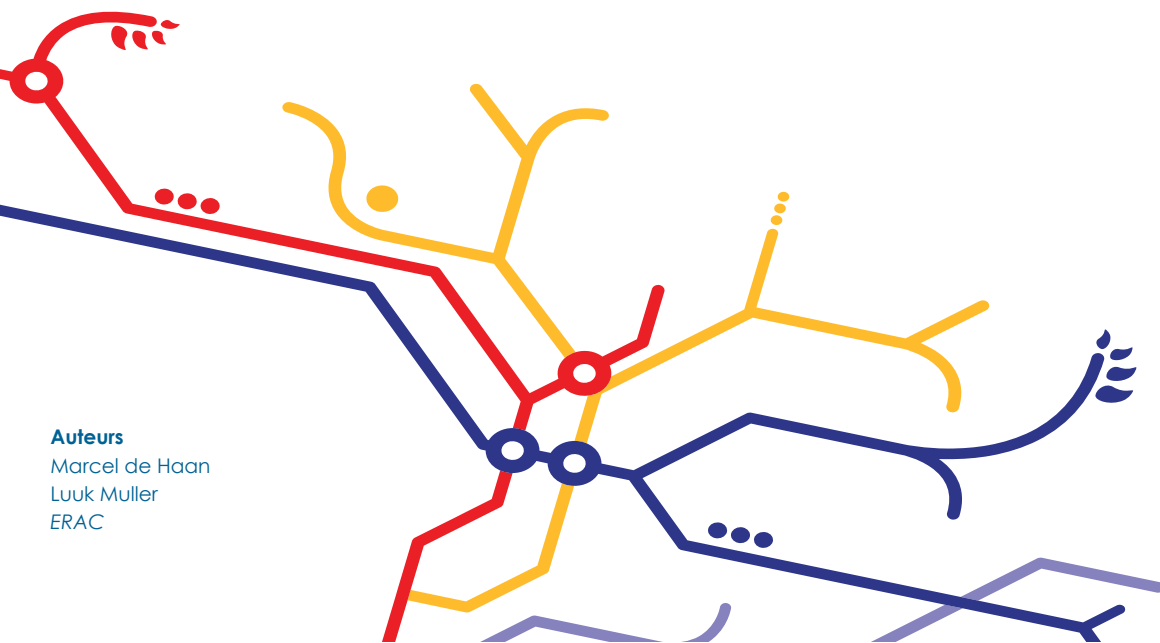

Moderne maakstad

Werk maken van duurzame innovatie en toekomstbestendige werkgelegenheid

Bouwsteen voor de Economische Strategienota 2021 – 2025 van gemeente Oss

Auteurs
Marcel de Haan
Luuk Muller
ERAC

Voorwoord

We zitten middenin de belangrijkste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog, sociaal én economisch. Corona treft een ieder. De mantelzorger die haar moeder op leeftijd niet meer mag bezoeken en verzorgen. De ondernemer die zijn restaurant tijdelijk moet sluiten. De vader die met zijn twee jonge kinderen thuis werkt, onderwijs en samen met zijn partner een huishouden runt. Het sterftecijfer dat ruim tweemaal zo hoog lag als het gemiddelde in de jaren ervoor. Noord-Brabant is hard getroffen. Dat geldt zeker voor de regio Noordoost-Brabant – onze regio – met een verwachte economische krimp van circa 6% in 2020.

In deze context kijkt Oss naar de toekomst. Naar de invulling van haar economie. Economie is de basis van een goede samenleving en een voornaam onderdeel van de identiteit van de stad. Voorliggend document vormt een bouwsteen voor de economische strategienota van Oss voor de periode 2021 – 2025, die richting moet geven aan het economische beleid van de gemeente voor de komende jaren. Een economische strategie moet een gezamenlijk verhaal zijn. Van, voor en door de stad. Een verhaal dat gedragen wordt, herkenning oproept, vertrouwd voelt, trots maakt. Maar tegelijkertijd ook prikkelt, uitdaagt en laat zien waar het beter kan en moet.

Deze bouwsteen is dan ook geen verhaal van de gemeentelijke overheid, maar vormt een verhaal dat is opgebouwd door input van de betrokken uit de Osse economie. Internationaal opererende bedrijven, mkb'ers, onderwijs- en kennisinstellingen, belangenorganisaties, bestuurders en ambtenaren. Allen leverden input, visies en meningen over de Osse economie, haar toekomst, de kansen en uitdagingen die de komende jaren – in een snel veranderend economisch en maatschappelijk landschap – op ons afkomen. Maar ook over de parels in onze gemeente. Een Ossenaar is een trots persoon, maar heeft nog wel eens de neiging om met zijn handen in zijn zakken te klappen. Daar mag verandering in komen. Er gebeurt immers een hoop in Oss. Daarom worden in deze nota diverse parels – meer of minder bekend – uitgelicht.

Als overheid kan de gemeente de economie niet regisseren. Wel kan zij zorgen voor de best mogelijke randvoorwaarden voor het behouden en aantrekken van ondernemers en werkgelegenheid. Voor het faciliteren van ondernemers om hun bedrijven toekomstbestendig te maken en hun werknemers kansen te bieden zich te blijven ontwikkelen. De gemeente zorgt voor een goede bereikbaarheid, vitale bedrijventerreinen en ondersteuning van ondernemers die dat nodig hebben. En voor het opwerken en ondersteunen van kansrijke initiatieven, van de buurt tot aan de regio. Om de strategie te vertalen van papier naar praktijk is echter meer nodig. De nota biedt handvatten tot actie in de vorm van strategie- en actielijnen, zodat het niet blijft bij een papieren werkelijkheid. Deze actie vraagt om inzet van partijen uit de stad. En uit de regio en provincie, want de Osse economie houdt niet op bij de fysieke grenzen.

In Oss weet men elkaar te vinden, zeker in tijden waarin dat nodig is. Tijden van onzekerheid, tijden van crises. Oss zit niet bij de pakken neer, maar vindt zichzelf keer op keer opnieuw uit en komt er weer bovenop. Het verleden bewijst dat. Een sterk voorbeeld is de reactie na het vertrek van Organon, gevolgd door massa-ontslagen in 2010, toen gemeente Oss en provincie Noord-Brabant besloten tot een offensieve stap. Zij bouwden het MSD-terrein om tot een farmaceutisch park, met ruimte voor startups; Pivot Park was geboren. Daarnaast werd de ontwikkeling van de Talentencampus doorgezet door ondersteuning vanuit het Osse economische veld, midden in de laatste economische crisis. En meest recent: dankzij grootschalige ondersteuning van het bedrijfsleven door de overheid heeft de twee maanden durende 'intelligente lockdown' van de samenleving in het voorjaar van 2020 niet geleid tot meer faillissementen dan het gemiddelde van deze maanden in de afgelopen jaren. Maar met mogelijke nieuwe coronagolven in volle ontwikkeling in het najaar van 2020, zijn we er nog niet en moeten we alle zeilen bijzetten. We moeten dit samen doen.

Juist dat is een belangrijke kracht van Oss. Gemeente, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen waarderen de onderlinge samenwerking in Oss, die in de afgelopen jaren uitgebreid en versterkt is. We maken ons gezamenlijk sterk voor de kernkwaliteiten van onze stad: de innovatieve maakindustrie die we uitbouwen en inzetten voor onze toekomstige welvaart en welzijn, waarbij duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen de leidraad zal zijn bij alles wat we gaan doen. We profileren ons daarbij als de stad die we zijn: een moderne maakstad, waarin we gezamenlijk werk maken van duurzame innovatie en toekomstbestendige werkgelegenheid. De kern zit 'm hierbij in de personen die deze strategie gestalte geven. We zoeken elkaar op, houden de lijntjes kort en doen het samen. Handen uit de mouwen, niet lullen maar poetsen. Zoals het een Ossenaar betaamt.

Samenvatting

Ondernemerschap

Oss kent een diverse economische structuur met bijna 43.000 banen (2019), een aantal dat sinds 2014 geleidelijk oploopt. De kern van de Osse economie wordt gevormd door de maakindustrie, waarvoor eind negentiende eeuw de basis werd gelegd door de handel in vee en boter en de verwerkende industrie die hier rondom ontstond. Oss is één van de industriële ontwikkel- en maakcentra van Noord-Brabant en Nederland. We zijn een stad met een rijke traditie van familiebedrijven met een relatief sterke mkb-sector. Belangrijke sectoren zijn Life Sciences en Health, Agrifood, Logistiek en de maakindustrie in brede zin, met nadruk op bouwnijverheid, metaal- en machinebouw en elektro- en installatietechniek. Binnen deze sectoren is sprake van bloeiend ondernemerschap, met een mooie mix van kleine, middelgrote en grote bedrijven die volop innoveren.

Ambitie We zetten in op een verdere versterking en uitbouw van Oss als één van de vooraanstaande industriële ontwikkel- en maakcentra van Noord-Brabant en Nederland. Onze kracht is 'eenheid in verscheidenheid': we koesteren de unieke samenhang en synergie van de speerpuntsectoren Life Sciences en Health, Agrifood, Logistiek, metaal- en machinebouw, bouw en installatietechniek, die met elkaar verbonden zijn via hun ontwikkel- en productiekarakter.

Ecosystemen

Onze stad kent actieve en florierende ecosystemen en netwerken waarin ondernemers, overheid, intermediairs en onderwijsinstellingen nauw samenwerken en die ondersteunend en faciliterend zijn aan onze maakindustrie. Pivot Park ontwikkelt zich tot een bloeiende gemeenschap van geneesmiddelenontwikkeling en -productie, de Talentencampus richt zich op een betere aansluiting van onderwijs en talent op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven, en Dome-X vormt een broedplaats en incubator voor de innovatieve maakindustrie die toekomstbestendige nieuwe bedrijvigheid kan creëren. Daarnaast zijn er diverse platforms- en ondernemersorganisaties in de stad die zich richten op belangenbehartiging en ondersteuning van specifieke doelgroepen, als Osse Industriële Kring (OIK), Metaalkracht Oss, Ondernemersoverleg Oss (3O), De Kracht van Oss, Toekomst In Bedrijven Oss (TIBO) en Logistiek Platform Oss (LPO).

Ambitie We zetten in op verdere versterking van de ecosystemen in Oss, waarmee we nieuwe en bestaande ondernemers maximaal kunnen faciliteren en ondersteunen. De theorie en praktijk elders leert dat innovatiecampussen en netwerkorganisaties een belangrijke rol kunnen spelen bij de economische vernieuwing en groei van de stad. Het gaat daarbij vaak om triple helix netwerken, waarin zowel de private sector, kennisinstellingen en overheden ieder hun eigen rol pakken en intensief samenwerken.

Arbeidsmarkt en talent

In Oss is het goed wonen en werken, maar onze arbeidsmarkt kent ook grote uitdagingen. We hebben te maken met krapte en onvoldoende aansluiting tussen vraag en aanbod. Daarnaast zorgen mondiale trends als voortschrijdende dataficatie en digitalisering en in het verlengde daarvan automatisering en robotisering ervoor dat oude beroepen verdwijnen en nieuwe beroepen ontstaan. Bestaande banen, functies en taken veranderen. In de regio Noordoost-Brabant werken daarom ondernemers, onderwijsinstellingen en 18 gemeenten samen aan de problemen op de arbeidsmarkt. Hiervoor is het samenwerkingsverband Noordoost Brabant Werk! opgericht. In het regionale arbeidsmarktprogramma worden de strategische kaders bepaald voor het regionale arbeidsmarktbeleid en wordt er gewerkt aan regionale opgaven om daarmee een toekomstbestendige arbeidsmarkt te realiseren.

Ambitie We pakken de mismatch op de arbeidsmarkt aan door in te zetten op een betere aansluiting tussen vraag en aanbod en in te spelen op veranderingen in de transitie naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt. We verbeteren de aansluiting tussen het onderwijs en de beroepspraktijk, en richten ons hierbij op wat bedrijven nodig hebben maar ook op de bekendheid van diezelfde bedrijven bij het regionale talent. We erkennen dat het belangrijk is dat mensen zich kunnen blijven ontwikkelen en stimuleren bij- of omscholing en benaderen dit vraagstuk ook vanuit regionaal perspectief.

Toekomstbestendig ondernemen

We willen dat Oss in 2050 een duurzame en circulaire stad is, waarin we slimmer en efficiënter omgaan met eindige en schaarse grondstoffen, energie en afval. De transitie naar een duurzame economie is een ingrijpend proces. Duurzaamheid draait niet alleen om nieuwe technologie, grondstoffen en productieprocessen maar vraagt ook om gedragsverandering. Een nieuwe manier van denken en doen. Het is een systeemtransitie van de samenleving die de economie raakt en die niet stopt bij de gemeentegrenzen. Zowel de gemeente als het bedrijfsleven timmeren hierbij hard aan de weg. Oss is een vooroplopende Global Goals gemeente die initiatieven ontplooit op het gebied van zonne- en windenergie, en ons bedrijfsleven zet steeds meer stappen richting duurzame producten en processen, getuige de in 2020 gepresenteerde Portfolio Duurzame Economie.

Ambitie *We gaan de transitie naar een toekomstbestendige economie versnellen en Oss profileren als proeftuin van toegepaste innovatie, waarmee Oss een substantiële bijdrage levert aan de klimaatdoelstellingen van Parijs en verdere invulling geeft aan haar voorbeeldpositie als Global Goals-gemeente. Bedrijven, burgers, kennisinstellingen en gemeente slaan de handen ineen en inspireren elkaar tot verdere acties. De gemeente onderneemt verdere (randvoorwaardelijke) actie met betrekking zonne- en windenergie en ondersteunt onderzoeks- en innovatieprojecten binnen het bedrijfsleven met betrekking tot energiebesparing, duurzame energieopwekking en circulaire economie*

Ruimte

Beschikbaarheid van grond, mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting en bereikbaarheid dragen allen bij aan het behouden en aantrekken van bedrijvigheid voor Oss. Op dit moment zijn er door de schaarse ruimte te weinig mogelijkheden voor bedrijven om te groeien of zich te vestigen. Als Oss economisch blijft groeien, komt de ruimte verder onder druk te staan. Er is dringend behoefte aan nieuwe (grond voor) bedrijventerreinen, eventueel regionaal zoals op Heesch-West. Het hart van Oss wordt gevormd door haar binnenstad. En daar hebben zich de afgelopen jaren nogal wat ontwikkelingen afgespeeld. Sinds het vaststellen van het Koers Stadshart in 2016 zet Oss actief in op de vorming van een compact centrum, met een duidelijke pit en omliggende schil en met verschillende functies. Naast goed werken is het in Oss ook goed wonen. Het woningaanbod is de afgelopen jaren gegroeid door uitbreidingen en het ombouwen van ruimten boven winkels in het centrum tot woningen. De vraag naar (starters)woningen blijft onverminderd groot. Er zijn al concrete plannen voor uitbreiding ten westen van de wijk Ussen. Daarnaast liggen er kansen voor uitbreiding in Geffen en Ravenstein, ook voor het midden- en hogere segment. Bereikbaarheid en toegankelijkheid van een gemeente zijn van belang voor zowel de inwoners van een stad als haar werknemers en werkgevers. De vernieuwde N329 heeft de ontsluiting over de weg van de oostelijk gelegen bedrijventerreinen in Oss aanzienlijk verbeterd. Een blijvend knelpunt is Paalgraven. Gelukkig staat het knooppunt op de landelijke MRT-agenda en zal dit worden aangepakt. Dit traject is echter pas in 2030 gereed. Naast wegvervoer onderscheidt Oss zich juist vanwege de bereikbaarheid per spoor en water. Deze multimodale verbindingen zijn essentieel voor een stad als Oss, die onder de noemer regio Oss-Veghel-'s-Hertogenbosch een plek in de nationale top-10 van logistieke hotspots inneemt. De bereikbaarheid blijft daarmee een voornaam aandachtspunt.

Ambitie *We zetten in op het creëren van ruimte voor duurzaam groeien, vestigen en verblijven. Bestaande bedrijven moeten hun ambities binnen Oss kunnen verwezenlijken, terwijl nieuwe bedrijven met toegevoegde waarde voor de Osse economie en werkgelegenheid zich hier moeten kunnen vestigen. Een goede infrastructuur geldt daarbij als voorwaarde om de multimodale verbindingen van Oss voor de toekomst te garanderen. Daarnaast bouwen we voort op de ingezette ontwikkelingen in het stadscentrum en zetten we in op Oss als gemeente waar het goed wonen is, met voldoende woningaanbod voor met name starters en afgestudeerden. Daarmee zetten we Oss neer als gemeente waar je terugkomt om je te vestigen.*

Profileren

Oss ziet zichzelf als een belangrijke economische motor voor de Brabantse economie, waar het prettig zaken doen is. Dit wordt echter zowel binnen als buiten Noord-Brabant nog niet altijd zo gezien. Het imago van Oss is onvoldoende gebaseerd op de sterke positie die ze feitelijk inneemt, en wordt nog te vaak geassocieerd met het oude industriële karakter uit het verleden. Maar veel ondernemingen in onze stad zijn inmiddels moderne productiebedrijven waar volop wordt geïnnoveerd in producten, processen en marketingconcepten. Ook is de innovatie die plaatsvindt op campussen als Pivot Park, Dome-X en de Talentencampus nog onvoldoende bekend binnen en buiten de stad. Oss scoorde in 2018 nog hoog in de verkiezing van meest mkb-vriendelijke gemeente van Nederland en kan worden getypeerd als stad van no nonsense, aanpakken en doen. De voor het eerst in 2020 gepresenteerde Portfolio Duurzame Economie laat zien dat het Osse bedrijfsleven stevig aan de weg timmert op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen, circulaire economie en de energietransitie. Als Global Goals-gemeente organiseren we samen met andere organisaties en ondernemers activiteiten om te inspireren en te verbinden. We zijn een stad van samenwerken en netwerken die tevens sterk is ingebed in de provincie Noord-Brabant. Kortom, de prestaties van ons bedrijfsleven en ons vestigingsklimaat zijn zaken waar we trots op kunnen zijn en die we sterker mogen uitdragen.

Ambitie *We zetten Oss op de kaart als innovatieve, trotse maakstad en als een van de meest vooruitstrevende Global Goals-gemeenten van ons land. Zowel toegepaste innovatie binnen de industrie als maatschappelijk verantwoord ondernemen staan hoog in het vaandel van onze stad. Dit mogen, of moeten we zelfs meer uitdragen om Oss het profiel en het imago te geven dat ze verdient. De combinatie van toegepaste innovatie en duurzaamheid is ijersterk en geeft extra smoel aan onze stad. De komende jaren gaan we onze profilering dan ook ophangen aan deze kapstok. Dit doen we door allerlei innovatieve initiatieven – acties en projecten waar we trots op zijn – via diverse communicatiemiddelen en netwerken te 'showcasen'.*

Inhoudsopgave

VOORWOORD	2
SAMENVATTING	3
ÉÉN: DE OSSE ECONOMIE IN CIJFERS	6
TWEE: ONDERNEMERSCHAP	8
DRIE: ECOSYSTEMEN	12
VIER: ARBEIDSMARKT EN TALENT.....	15
VIJF: TOEKOMSTBESTENDIG ONDERNEMEN.....	18
ZES: RUIMTE	21
ZEVEN: PROFILEREN	24
BIJLAGE: GEÏNTERVIEWDE PERSONEN EN INSTANTIES.....	26

De Osse economie in cijfers

De gemeente Oss heeft 91.914 inwoners, verdeeld over 38.889 huishoudens in 24 kernen. De stad Oss is met 58.369 inwoners veruit de grootste kern, gevolgd door Berghem, Geffen, Lith en Ravenstein. De bevolking in de gemeente neemt al jaren toe, in 2019 nog met 0,5%. In 2019 bestond de totale beroepsbevolking uit 49.924 mensen. De werkzame beroepsbevolking omvatte 48.386 mensen. De werkloze beroepsbevolking bestond uit 1.548 mensen. Oss kent een relatief hoge arbeidsparticipatie (71,4%) en lage werkloosheid (3,1%). Het werkloosheidspercentage neemt al jaren af. Zo lag dit in 2014 nog op 7,9%. Van de werkzame beroepsbevolking in Oss is 78% praktisch opgeleid (33,7% lager opgeleid (basisonderwijs, middelbare school of mbo niveau 1) en 44,5% middelbaar opgeleid (mbo)) en 21,7% theoretisch opgeleid (hoog opgeleid (hbo of universiteit)). Vergelijken met landelijke cijfers heeft Oss voornamelijk een relatief grote groep praktisch opgeleiden (landelijk 38,8%) en een kleinere groep theoretisch opgeleiden (landelijk 27,5%). Landelijk stijgt het aantal hoger opgeleiden. Deze trend voltrekt zich in Oss niet anders.

Het aantal vestigingen is in de afgelopen jaren sterk gegroeid, van 5.936 in 2014 tot 7.547 in 2019, een procentuele groei van ruim 27%. Hiermee is Oss goed voor bijna een kwart van het bedrijfsleven en de werkgelegenheid in overig Noordooost-Brabant, de regio minus 's-Hertogenbosch. Het overgrote deel bestaat uit bedrijven met 0 - 9 werknemers (93%). Opvallend is de sterke groei van deze categorie, de micro-ondernemingen. Sinds 2014 heeft deze groep een groei van vertoond van liefst 29%. Dit hangt samen met de sterke groei van zelfstandigen in de afgelopen jaren. Oss kent relatief weinig grootbedrijven, verreweg de meeste bedrijven voldoen aan de formele definitie van een midden- en kleinbedrijf (mkb) dat hooguit 250 werknemers in dienst heeft. Voorbeelden van grote spelers in Oss qua werkgelegenheid zijn MSD, Aspen, Heesen Yachts, Ardagh, Vos Logistics, Spierings Mobile Cranes, Kemkens Groep en Hendriks Bouw & Ontwikkeling.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0 – 9 werknemers	5.439	5.580	5.721	6.011	6.495	7.016
10 – 49 werknemers	397	382	391	404	423	424
50 – 199 werknemers	88	93	88	93	89	92
200 – 499 werknemers	9	10	11	10	12	12
500 + werknemers	3	3	3	3	3	3

Oss had 42.919 banen binnen de gemeentegrenzen in 2019. De procentuele groei ten opzichte van 2018 (41.373 banen) bedraagt 3,7%. De absolute groei in aantal banen tussen 2014 en 2019 is + 3.648.

Jaar	Banen	Fulltime banen	Parttime banen	Vestigingen	Banen per vestiging
2014	39.271	33.515 (85,3%)	5.756 (14,7%)	5.936	6,6
2015	39.385	33.832 (85,9%)	5.553 (14,1%)	6.068	6,5
2016	39.512	34.088 (86,3%)	5.424 (13,7%)	6.214	6,4
2017	40.310	34.902 (86,6%)	5.408 (13,4%)	6.521	6,2
2018	41.373	35.903 (86,8%)	5.470 (13,2%)	7.022	5,9
2019	42.919	37.410 (87,2%)	5.509 (12,8%)	7.547	5,7

De gevolgen van de huidige COVID-19-crisis zijn nog moeilijk in te schatten, maar de verwachting is dat het een negatief effect gaat hebben op de bedrijvigheid en arbeidsmarkt. De werkgelegenheidskrimp ten opzichte van 2008 – de vooravond van de (vorige) economische crisis – was bij aanvang van de COVID-19-crisis net grotendeels hersteld. De werkgelegenheidsgroei tot 2019 in Oss had een brede basis. Bouwnijverheid, detailhandel, horeca en zorg groeiden bovengemiddeld sterk. In Oss vindt nu ook een 'verdienstelijking' van de economie plaats. De sterke groei in detailhandel en horeca zou erop kunnen duiden dat het op concentratie van de detailhandel gericht beleid in Oss succesvol is. Dankzij de ontwikkeling van bedrijventerrein Vorstengrafdonk vertoonden ook logistiek en groothandel – denk aan de vestiging van het distributiecentrum van supermarktketen Plus – een toename van de werkgelegenheid.

Sector	Banen	Aandeel in totaal (%)
Industrie	9.675	22,54
Groot- en detailhandel	7.909	18,43
Gezondheids- en welzijnszorg	5.162	12,03
Bouwnijverheid	4.702	10,96
Logistiek (vervoer en opslag)	2.552	5,95
Onderwijs	2.462	5,74
Advies en onderzoek	2.404	5,60
Horeca	1.479	3,45
Agrarisch	878	2,05
Openbaar bestuur	815	1,90
Cultuur, recreatie en vrije tijd	801	1,87

De Osse economie kent een structuur met een spreiding over diverse sectoren. Oss is niet afhankelijk van één sector voor haar groei, maar kent meerdere sectoren met een aanzienlijk aandeel in het totale aantal banen. Het bedrijfsleven in Oss is sterk gevarieerd. Voor een evenwichtige groei en risicospreiding in geval van een crisis is dit gunstig. Waar eerder de bouwnijverheid werd getroffen is dat nu meer de horeca, detailhandel (non-food) en evenementen- en reisbranche. Sectoren die in Oss nog ondervertegenwoordigd zijn. Rode draad in Oss, blijkt ook uit de interviews is de maakindustrie. Je zou kunnen stellen dat Oss een in productie en handel van goederen gespecialiseerde 'blauwe boorden-economie' kent. Het aandeel van de industrie is het grootst, maar deze sector is dan ook breed; van metaal tot aan farmaceutische en chemische industrie. Industrie is goed voor 9.675 banen. Dit staat gelijk aan 22,54% van het totaal aantal banen in 2019. Daarmee Oss is een van de meest geïndustrialiseerde productiesteden van Noord-Brabant.

Opvallend is het aandeel van de bouwnijverheid. Oss is een bouwgemeente, kan worden gesteld, zowel op gebied van werkgelegenheid als innovaties (3D printing, prefab). Ook Logistiek is een sterk vertegenwoordigde sector, zowel in vervoer als opslag. Dit is een gevolg van de gunstige ligging van Oss. De Osse sectorstructuur lijkt gunstiger voor banengroei. Met name het aandeel van (chemische) industrie, bouwnijverheid en gezondheids- en welzijnszorg nam de afgelopen jaren toe. Daarnaast is een gevarieerd bedrijfsleven gunstig, omdat het hierdoor minder gevoelig is voor de ontwikkeling in een bepaalde sector. Economische variatie vergroot de veerkracht van een gebied.

twee

Ondernemerschap

Oss kent een diverse economische structuur met bijna 43.000 banen (2019). Na de crisis van 2008, waarna enkele duizenden banen voor Oss verloren gingen, neemt de werkgelegenheid sinds 2014 weer geleidelijk toe. Zowel de krimp van destijds als de huidige groei kent een brede basis, en raakt alle sectoren. De verwachte krimp in 2020 ten gevolge van de COVID-19-crisis bedraagt naar verwachting circa 6%, en is daarmee in overeenstemming met het regionaal en landelijk gemiddelde.

Het aandeel van de industrie, groothandel en bouwrijverheid in de werkgelegenheid is relatief groot. Het gaat om banen in de maakindustrie, verpakkingsindustrie, Life Sciences en Health, Agrifood, Logistiek en Bouw. Oss is één van de industriële ontwikkel- en maakcentra van Noord-Brabant en Nederland. De stad kent een rijke traditie van familiebedrijven met een relatief sterke mkb-sector. Zo scoorde Oss in 2018 nog hoog in de verkiezing van de meest mkb-vriendelijke gemeente van Nederland. Het rijke industriële verleden van Oss ontstond uit de handel in vee en boter. Oss maakte goed gebruik van de ligging bij de Maas en de graslanden om de stad. Eind negentiende eeuw ontstond rondom de slachterijen een grote industrie. Alles van varken en rund werd verwerkt tot een verkoopbaar product. De vleesverwerkende industrie had behoefte aan bedrijfsmachines, drukwerk, verpakkingsmateriaal en gebouwen. Vanuit die traditie zijn de Osse ondernemingen uitgegroeid tot internationaal opererende bedrijven en kreeg Oss prominente bedrijven in de metaal- en elektrotechniek, de logistiek, de grafische- en verpakkingsindustrie en een sterke regionale bouwsector. Ook de productie door MSD en Aspen van medicijnen en de grondstoffen voor de farmacie, is een voorbeeld van maakindustrie in Oss. Door onze sectorstructuur hebben we een energie- en grondstof-intensieve economie. Dit stelt ons voor extra opgaven in de energietransitie en de realisatie van een duurzame en circulaire economie.

QUOTE

"De historie van de Osse maakindustrie is een gemeengoed dat de gemeente moet waarborgen richting de toekomst" (Hans Stoop, Verhoeven Family of Companies)

Life Sciences en Health

Farmacie is in Oss ooit ontstaan uit nevenproducten van de vleesindustrie. Organon was voor hele generaties de grootste werkgever van Oss, en ook de spil van het verenigings- en culturele leven. Het huidige MSD is nog altijd de belangrijkste werkgever van Oss. Farmacie is ook een strategisch speerpunt vanwege de hoogwaardige kennis. Technologisch, zoals in de laboratoria. Maar ook op het gebied van ontwikkeling, rondom kennis van patenten, nieuwe markten en nieuwe toepassingen van medicijnen en stoffen. We zijn trots op de doorstart van de farmacie in Oss, vooral op het Pivot Park en de komst van Aspen en het Development Centre van MSD. De Life Sciences & Health in Oss is breder dan alleen farmacie. Denk aan verpakkingen voor medicijnen (CCL Label), opslag en distributie (Movianto) en het ontwikkelen en leveren van medische hulpmiddelen en materialen, zoals Canon Medical Systems, B. Braun Medical, Medica Europe en Hospital Logistics. Dat wordt nog wel eens vergeten, maar dergelijke bedrijven zijn grote spelers binnen deze sector.

Het voormalig Organon-terrein blijkt een vruchtbare voedingsbodem voor vele jonge ondernemingen die er hun vaak specialistische kennis kunnen laten groeien. Zij werken samen en wisselen kennis uit met andere bedrijven en met universiteiten en hogescholen. Pivot Park speelt ook een belangrijke rol in de European Lead Factory: een consortium van twaalf Europese universiteiten, zeven farmaceuten en elf andere partijen uit met name het mkb. Zij ontwikkelen innovatieve medicijnen, vooral in het Pivot Park Screening Centre. Hier staat zeer geavanceerde apparatuur, bijvoorbeeld voor Ultra High Throughput Screening (UHTS). Deze trekt wetenschappers en nieuwe investeerders aan van over de hele wereld. De Life Sciences en Health-sector kan met nieuw ondernemerschap en state-of-the-art technologie in Oss weer een flinke stap zetten in innovatie en groei. Pivot Park is een aantrekkelijke kleinschalige productielocatie met ontwikkelingsfaciliteiten, proefinstallaties en pre-productie die goed aansluit bij maakindustrie. Farmacie laat ook goed zien hoe nauw verweven de Osse economie en de grotere regio zijn met de rest van de wereld. Recentelijk is een nieuwe grote (buitenlandse) onderneming in de farmacie aangetrokken die zich gaat vestigen op Pivot Park, en heeft MSD na een reorganisatie besloten de naam van Organon terug te brengen naar Oss. Er zijn inmiddels meer dan 600 mensen werkzaam op de campys. Met de ambitieuze groeiplannen voor Pivot Park 2.0 kan dit oplopen tot 1.000 in 2025.

Agrifood

Het Oss van nu staat bekend als maakstad en daaruit voortvloeiend handelsstad. Daarnaast is Oss ook nog altijd sterk gericht op landbouw en voedselverwerking (food). We hebben het grootste buitengebied van Noord-Brabant met veel rundvee- en akkerbouwbedrijven. Hoewel het sentiment aan het veranderen is, leven we in een tijd waarin veel consumenten de herkomst van het voedsel uit het oog hebben verloren. De focus die onder andere vanuit Oss is

gelegd op de sector Agrifood speelt in op de toenemende behoefte van consumenten op gezond en eerlijk eten en de economische kansen die dat biedt.

Ons verleden heeft uitgewezen dat Agrifood kan inspelen op maatschappelijke veranderingen. De huidige transformatieopgave in de landbouw zorgt niet alleen voor kansen. Er zijn ook agrarische en foodondernemers die in de knel komen. Ook daar moet oog voor zijn. Oss heeft een traditie van scherpe concurrentie, samenwerken, innoveren en het optimaal gebruiken van grondstoffen. Deze ondernemersgeest biedt kansen voor duurzame verpakking en distributie, productie van hoogwaardig en gezond voedsel, productontwikkeling, verbeterde technologieën, regionale voedselvoorziening en tegengaan van verspilling. De foodproductie in Oss is met bedrijven als Padifood en Zwanenberg prominent aanwezig. Oss loopt daarnaast voorop in de overgang van traditionele vleesproductie naar de productie van vleesvervangers. Bedrijven als Dalco Food en Like Meat zijn voorlopers in deze transitie. Een mooi voorbeeld van werk maken van innovatie!

De keten van Agrifood begint met de landbouw in het ruime Osse buitengebied en gaat over in de verwerkende industrie. Hier nemen ondernemers telkens opnieuw initiatieven. Ze experimenteren met nieuwe productietechnieken en gewassen en ontwikkelen nieuwe verdienmodellen. Logistiek, van vervoer tot verpakking en marketing spelen hierin een grote rol. Regionaal wordt er samengewerkt binnen AgriFood Capital. Dit is een samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheden, die de koers uitzet voor een excellent ecosysteem in Noordost-Brabant om de voedselketens van de toekomst te ontwikkelen. De Stichting fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploperregio in de slimste en duurzaamste voedselketens te zijn. De rekenkamercommissie heeft in 2018 onderzoek gedaan naar de diverse samenwerkingsvormen. Zij kwam tot de conclusie dat de regionale samenwerking op het gebied van Agrifood een logische is. Agrifood is namelijk het enige economische domein dat de hele regio bindt, zowel de plattelands- als de industriegemeenten. Wel is het zaak om de komende jaren nog concreter te laten zien wat deze samenwerking oplevert. De in 2020 binnengehaalde Regiodeal van € 10 miljoen is in ieder geval een heel mooi succes. De komende jaren wordt gewerkt aan de projecten waarvoor dit geld wordt ingezet.

Maakindustrie

Maakindustrie is dat deel van de industrie dat grondstoffen en materialen tot nieuwe producten verwerkt. Tot de maakindustrie in enge zin behoren onder meer de sectoren machinebouw, metaalproducten, transportmiddelen, elektronica, kunststofverwerking en textiel. Belangrijke delen van de Agrifood en Life Sciences en Health in Oss vallen echter ook onder de maakindustrie in brede zin, die als satéprikker door vele Osse sectoren loopt. Derhalve beschouwen we de maakindustrie in enge zin als aparte categorie. Vanuit het agrarische verleden had de vleesverwerkende industrie steeds meer behoefte aan bedrijfsmachines, drukwerk, verpakkingsmateriaal en gebouwen. Vanuit die traditie zijn Osse ondernemingen uitgegroeid tot internationaal opererende bedrijven. Denk aan Spierings Mobile Cranes, Verhoeven Family of Companies, VDL Mast Solutions, Heesen Yachts, Ardagh en Acket. Osse maakbedrijven Spierings Mobile Cranes (12^e) en Verhoeven Family of Companies (16^e) zijn beiden de top-20 binnen gespuurd van de Nationale top-100 van de maakindustrie. Verhoeven Family of Companies is zelfs de grootste stijger in het segment Agrifood.

De Osse maakindustrie is sinds jaar en dag een belangrijke impuls voor toeleveranciers en voor dienstverlenende bedrijven. Het meest in het oog springend is de distributie en logistiek, maar bijvoorbeeld ook de grafische en verpakkingsindustrie – denk aan Kampert Nauta en Cups4You – heeft zich in het kielzog van de industrie goed kunnen ontwikkelen. Denk aan de miljoenen hoogwaardige verpakkingen, bijsluiters en bijvoorbeeld de 2,2 miljard blikken die jaarlijks vanuit Oss de wereld over gaan.

QUOTE

"De Randstad wordt gebouwd door Ossenaars." (Wethouder Johan van der Schoot)

Het sterke bouwcluster in Oss – met bedrijven als Bouwbedrijf Berghage, Hendriks Bouw & Ontwikkeling, Van Wanrooij Bouw & Ontwikkeling, Van Schijndel Bouwgroep, Muller Bouw en Bouwbedrijf Wagemakers – rekenen wij eveneens tot de maakindustrie. Deze sector wordt steeds meer industrieel van karakter, waardoor er bijvoorbeeld goede kansen zijn voor Oss in de systeembouw, prefab,

3D printing. Ook kennen we veel kleine zelfstandige bouwers, die veelal zijn gevestigd in en rondom de twintig kleine kernen. Tot slot is de elektro- en installatietechniek een sterk cluster in Oss, met bedrijven als Schrijvers Technische Installaties en Kemkens Groep. Dit wordt versterkt doordat deze branche een steeds groter aandeel in de bouwsom heeft, technologische vernieuwing voorop heeft staan en van belang is bij de energietransitie, zoals de installaties van zonnepanelen en warmtepompen.

In het verleden hebben veel bedrijven hun productie naar lagelonenlanden verplaatst. Een aantal bedrijven haalt de productie weer terug, nu onder meer vervoers- en offshore-productiekosten stijgen. Maar nog belangrijker: als Nederlandse bedrijven werkelijke waarde kunnen toevoegen via design, innovatie of logistieke efficiëntie, is het nog aantrekkelijker om hier te produceren. Er zijn dus volop kansen voor de maakbedrijven in Oss, maar ze moeten wel toonaangevend zijn in technologie, kennis en toepassing van die kennis. Dat grondstoffen en energie schaarser worden, betekent dat bedrijven ook duurzamer moeten produceren. Vele Osse bedrijven, juist in de maakindustrie,

kijken verder dan alleen de verkoop van hun product: hergebruik, terughalen, maar ook het terugdringen van energie- en grondstoffenverbruik zijn tegenwoordig belangrijk. Dit geeft een impuls aan de 'circulaire economie'.

Logistiek

Oss neemt al jaren een sterke positie in op het gebied van Logistiek. De stad behoort tot de top-10 van logistieke hotspots in ons land, dat wereldkampioen is op dit gebied. Oss profiteert enerzijds van de unieke positie van ons land met zijn wereldhavens, excellente logistieke infrastructuur en groot achterland, en anderzijds van haar eigen sterke ligging en aanwezige multimodale infrastructuur. De laatste jaren vertoonden dan ook – mede door de opkomst van e-commerce – een substantiële toename van investeringen in de Logistiek, met bijvoorbeeld nieuwe uitbreidingen van Vos Logistics en Raben Transport en de vestiging van Aziatische groothandel Oriental Merchant en supermarktketen Plus op bedrijventerrein Vorstengrafdonk. De verwachting is dat logistieke activiteiten en transport in ons land de komende jaren alleen maar verder zullen toenemen, en deze het beste geaccommodeerd kunnen worden door logistieke hotspots, waar niet alleen havens, spoor en wegen uitstekend zijn, maar ook alle kennis en vaardigheden rondom logistiek bij elkaar komen.

Oss is een zogenoemd 'Cross Chain Control Centre'. Dat is een centraal punt van waaruit bedrijven niet alleen goederenstromen volgen en op elkaar afstemmen, maar ook informatie- en geldstromen. Onze distributie is letterlijk gestart met ossenkarren vol boter en later margarine. Al snel ontdekten we de waarde van de Maas en later ook van spoor- en snelwegen. Inmiddels is Oss een efficiënt kruispunt van vervoersmodaliteiten: de snelwegen A50 en A59, de Maas en goederen- en personenspoor, die het westen van Nederland met het Ruhrgebied en de rest van Europa verbinden. De N329 - de 'Weg van de Toekomst' – verbindt deze verkeersstromen van noord naar zuid. Vanuit Oss rijdt een vloot van 3.000 vrachtwagens door heel Europa. Sterke voorzieningen zijn de Osse haven, de 'multimodale inlandterminal' en een tankterminal. Vooraanstaande logistieke dienstverleners als Vos Logistics, Vice Versa, XPO, Raben Transport en ITC zijn gevestigd in onze stad en vinden een deel van hun markt in de producten van de Osse maakindustrie.

De Osse verpakingsindustrie

Van Tony Chocolonely tot Cola Cola en van De Ruyter tot Heineken: een aanzienlijk deel van de producten in de supermarkt zit in een Oss' jasje. Trek een willekeurig keukenkastje open en de kans is groot dat je een verpakking uit Oss ziet. Toch is de sector niet zo zichtbaar in de stad. Al zolang er in Oss voedsel wordt geproduceerd, zijn er bedrijven actief in de voedselverpakking. Samen zijn die anno 2020 goed voor zeker zevenhonderd banen. Denk aan bedrijven als Ardagh, Vetipak, Acket, Wihabo, Cups4You en vele anderen. Bijna iedere soort verpakking die je in de supermarkt vindt, is op de een of andere manier wel naar Oss terug te leiden. Met uitzondering van glas.

Mensen denken bij onze stad al snel aan Unox, terwijl er in de verpakkingen twee keer zoveel mensen werken. Hoe het komt dat de sector niet zo zichtbaar is? Vooral door bescheidenheid van de Ossenaar en doordat deze bedrijven vaak in dienst van anderen werken (dus business tot business) en zich niet direct richten op de consument. Meer dan eens heeft een voedselproducent liever niet dat bekend wordt waar hun producten precies verpakt worden. Bovendien zijn verpakkingsmaterialen niet zo 'sexy' en staan ze regelmatig ter discussie. Denk aan het plastic dat om een paprika of komkommer in het groenteschap zit. Dan is het belangrijk om duidelijk te maken dat zo'n verpakking bijdraagt aan de houdbaarheid van de voeding en dus de kans op voedselverspilling kleiner maakt. En natuurlijk is er nog veel winst te behalen. Met duurzamere materialen bijvoorbeeld. Of door een verpakking uit één enkel materiaal te maken, zodat die na afloop goed te scheiden is. De gemeente Oss maakt zich samen met de bedrijven in de stad sterk voor de ontwikkeling van duurzamere verpakkingsmaterialen. Dit heeft al geleid tot mooie resultaten, zoals het saladebakje van gerecycled materiaal van Looman Salades, dat 85% minder plastic bevat en volledig te scheiden is. Oss organiseert daarnaast jaarlijks de Dag van de Duurzame Verpakking, vol inspiratie en kennis op het gebied van duurzaamheid, verpakkingen, trends en de circulaire economie.

Toerisme, recreatie en detailhandel

Deze sector is in Oss nog ondervertegenwoordigd. Dat wil niet zeggen dat er geen kansen zijn. Het centrum van Oss wordt met alle impulsen van de afgelopen jaren steeds kleiner, maar wel steeds aantrekkelijker. Er is een breed en gevarieerd horeca aanbod. We hebben zelfs een sterrenrestaurant in onze gemeente. De sector zorgt behalve voor nieuwe economische dragers in het buitengebied ook voor een aangenaam en aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor de inwoners en werknemers in Oss. De gunstige ligging en de beschikbaarheid van zowel uitgebreid bosgebied (Herperduin / Maashorst) als een complete marathon aan Maasoevers in onze gemeente, bieden zeker kansen.

Ambitie

Geïnterviewde personen geven aan te willen inzetten op een verdere versterking van Oss als één van de vooraanstaande industriële ontwikkel- en maakcentra van Noord-Brabant en Nederland. Onze kracht is 'eenheid in verscheidenheid': we koesteren de unieke samenhang en synergie van de topsectoren Life Sciences en Health, Agrifood, Logistiek en maakindustrie in enge zin, die met elkaar verbonden zijn via hun ontwikkel- en productiekarakter

(maakindustrie in brede zin). We streven naar het verder uitbouwen van Agrifood tot een sterk en toonaangevend ecosysteem, dat prominent deelneemt in regionale en landelijke netwerken. Het benutten van verdienmogelijkheden in vraagstukken over gezonde voeding, schaarste van energie en duurzame grondstoffen. We streven naar een grotere erkenning van Oss als een toonaangevend centrum voor Life Sciences en Health, naast Leiden, Utrecht en Brightlands Limburg, waarbij de stad de potentie heeft om hét maak- en ontwikkelcentrum van de geneesmiddelenproductie van Nederland te worden. Tot slot we gaan voor handhaving van Oss in de top-10 van logistieke hotspots in Nederland en verdere ontwikkeling en versterking van innovatief en duurzaam transport en multimodaliteit.

Aanbevolen strategie- en actielijnen

- We bouwen Pivot Park – samen met provincie Noord-Brabant – verder uit als toonaangevende campus op het gebied van geneesmiddelen ontwikkeling en productie, onder meer door de realisatie van de panden Panther (wat de komst van multinational Pharming mogelijk maakt), Grizzly en Racoon met verschillende incubatorfuncties. Acquisitie van nieuwe bedrijven en kennisinstellingen, ter versterking van het Life Sciences en Health-ecosysteem. De gewenste reshoring van medicijnproductie, onder meer naar aanleiding van de COVID-19-crisis, bieden hiertoe kansen voor Oss.
- We versterken de Osse maakindustrie door het acquireren van één of meerdere Original Equipment Manufacturers (OEM'ers). De stad kent goede toeleveranciers in de maakindustrie, maar dit cluster kan verder worden versterkt door eindproducenten te interesseren zich eveneens in Oss te vestigen, en zo nog meer synergie te creëren. Gestart zal worden met een verkenning naar welke bedrijven zich het hier het best voor lenen en het best passen.
- We verbinden startups in de maakindustrie aan gevestigde bedrijven. De business community Innovatieve Maakstad die is gehuisvest in Dome-X kan hieraan een bijdrage leveren.
- We versterken het Agrifood-cluster verder door middel van innovatieve projecten. Via de Regiodeal Noordooost-Brabant en AgriFood Capital wordt een haalbaarheidsonderzoek gedaan naar een Onderzoekscentrum Duurzame Eiwitten (ODE). Daarnaast organiseren we jaarlijks een Agrifood Oss Diner waar met ondernemers uit alle schakels van de voedselketen en andere foodpartners wordt gesproken over de duurzame voedselthema's van de toekomst. Ook verdiepen we ons via AgriFood Capital verder in de mogelijkheden van digitalisering en dataficatie in de Agrifood-sector.
- We blijven inzetten op het uitbreiden van de voorlopersrol van Oss in de transitie van de traditionele vleesproductie naar de productie van vleesvervangers, als voorbeeld van innovatie binnen de foodsector.
- We versterken het bouwcluster door initiatieven te ontplooiën en te ondersteunen die zijn gericht op het stimuleren van een verdere industrialisatie van de sector. Dit kan worden samengevat als een transitie van ontwikkelende bouwers naar bouwende ontwikkelaars. Te denken valt aan het bieden van ruimte voor systeembouw of innovatieprojecten op het gebied van 3D printing, prefab, domotica, circulariteit, installatie- en elektrotechniek, energiehuishouding en het klimaatneutraal maken van de woningbouw. De business community Construction 4.0 die is gehuisvest in Dome-X kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.
- We helpen de logistieke sector slimmer en duurzamer te worden. Slimme logistiek kan bijvoorbeeld bestaan uit het bundelen van ladingstromen, delen van faciliteiten en personeel en de ontwikkeling van nieuwe vormen van ketenorganisatie. Voor transport zal gekeken moeten worden naar de mogelijkheden van waterstof of elektrisch rijden en multimodaal transport. Duurzaamheid heeft niet alleen betrekking op het milieu maar ook op sociaal kapitaal. Goed geschoold en gemotiveerd personeel is onontbeerlijk om de ambitie waar te maken. Daar horen gerichte opleidingen en onderwijsinstellingen bij, met nevenvestigingen of programma's in Oss en met inbreng van Osse ondernemers in deze opleidingen. Ook dient er aandacht te komen voor veiligheid en comfort van internationale chauffeurs. We gaan een verkenning uitvoeren naar de haalbaarheid van voorzieningen voor beveiligd nachtparkeren, horeca en overnachtingen. Logistiek Platform Oss en het samenwerkingsverband Vijfsterren Logistiek, evenals wellicht business community Logistics House die is gehuisvest in Dome-X.

drie Ecosystemen

Door een toenemende complexiteit van producten en processen, kortere doorlooptijden van ontwikkeling tot markt en toenemende (internationale) concurrentie, worden bedrijven gedwongen steeds meer samen te werken. Het succes van bedrijven is in toenemende mate afhankelijk van in hoeverre men in staat is elkaars technologie, kennis en kunde toe te passen in eigen producten en diensten en deze om te zetten in kassa. Deze zogenaamde crossovers komen eerder en beter tot stand in zogenaamde open innovatie ecosystemen, waar bedrijven, kennisinstellingen, intermediairs en overheden dikwijls in elkaars fysieke nabijheid samenwerken op campussen of in netwerken. In Oss beschikken we over verschillende van dergelijke broedplaatsen van innovatie en samenwerkingsverbanden, die tevens goede aanknopingspunten bieden voor een toekomstgericht stimuleringsbeleid.

QUOTE

"Het is geweldig om te zien wat hier in ruim vijf jaar tijd is neergezet, door zowel de organisatie Pivot Park als door de ondernemers die hier gevestigd zijn." (Brigitte Drees, Pivot Park)

Campussen

Allereerst beschikt onze stad over drie mooie campussen met ieder haar eigen focus en thema. Dit zijn Pivot Park voor Life Sciences & Health-bedrijven, Dome-X met werkateliers voor de maakindustrie en de Talentencampus voor talent en onderwijsinstellingen.

Pivot Park

Pivot Park is een campus met een hoogwaardig ecosysteem van bedrijven en kennisinstellingen dat zich richt op innovaties binnen de Life Sciences en Health in het algemeen en medicijnontwikkeling en -productie – van target to market – in het bijzonder. Dankzij goede faciliteiten, infrastructuur, kennis en ervaring faciliteert de campus innovatieve beginnende ondernemers, snelgroeiende scale-ups en internationale bedrijven om te versnellen en te innoveren op het gebied van geneesmiddelenontwikkeling en diagnostiek. De campus helpt hen om volgende stappen te zetten in hun ambitie om de wereldwijde gezondheidszorg te verbeteren. Als thuisbasis van 600 mensen (inclusief circa 60 expats) die bij meer dan 60 bedrijven werken, zorgt ze ervoor dat ze krijgen wat ze nodig hebben om te slagen. Dit wordt ondersteund door verschillende bedrijven op Pivot Park die een breed scala aan essentiële farmaceutische ondersteuningsdiensten bieden. Deze omvatten routes naar gespecialiseerde financiering, open innovatie en gedeelde toegang tot kennis en uitstekende wetenschappelijke en ondernemersexpertise. De bedrijven op Pivot Park maken deel uit van een ecosysteem en hebben daarnaast veel verbindingen en samenwerkingen met kennisinstututen. De campus is een incubator die de kennis en ervaring die binnen de community aanwezig is, verbindt met startups en spin-outs van de universiteit en bedrijven die op de campus zijn gevestigd. Pivot Park is in februari 2012 van start gegaan als initiatief van farmaceutisch bedrijf MSD in nauwe samenwerking met vijf partners: de provincie Noord-Brabant, de gemeente Oss, het ministerie van Economische Zaken, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM). De provincie Noord-Brabant en de gemeente Oss zijn aandeelhouder van Pivot Park. De campus ligt op bedrijventerrein Moleneind en kent een lange traditie van geneesmiddelenontwikkeling. Dit is waar Organon in 1923 begon, dus de focus op medicatie en innovatie op de site dateert van bijna een eeuw geleden. Voortbouwend op de aanwezige faciliteiten, kennis en ervaring voegt Pivot Park een nieuw hoofdstuk toe aan deze illustere traditie. Hierdoor is Pivot Park nu een van de hotspots voor farmaceutische innovatie in Europa.

BioConnection: miljoenenproducent van flacons

Op Pivot Park vinden we mooie bedrijven die elkaar goed aanvullen. BioConnection, opgericht in 2005 door BOM, Mibiton en voormalig Organon, is er daar één van. BioConnection is opgericht om (bio)farmaceutische bedrijven te ondersteunen die hun uitvindingen van de labtafel naar kliniek en/of markt willen brengen. Zij ontwikkelen en produceren voor derden in de vorm van contract manufacturing en zijn met name interessant voor kleine bedrijven en startups. Van de omzet komt 70% uit de Europese Unie en de rest met name uit Israël, Taiwan, Brazilië, Canada, Australië en Verenigde Staten.

BioConnection beschikt over ultramoderne faciliteiten en is de laatste jaren een snelgroeiend bedrijf. Het heeft inmiddels 50 medewerkers in dienst en er wordt gewerkt aan de installatie van een tweede productielijn. Met deze lijn kunnen ze dan 50 miljoen flacons op jaarbasis maken, waarmee ze in het middensegment van de high-end producten terechtkomen. Het toekomstperspectief is natuurlijk altijd lastig in te schatten, maar gezien de harde groei van de laatste jaren zeggen, kan het zomaar zijn dat er bij BioConnection over 5 jaar 200 mensen werken. De komst van het COVID-19 virus biedt hiertoe kansen, niet zozeer in de ontwikkeling, maar wel voor productie. Met de komst van nieuwe vaccins zal er wereldwijd een enorme behoefte aan productiecapaciteit ontstaan. In één flacon gaan waarschijnlijk wel vier doses voor een COVID-19-vaccin. Dat zou betekenen dat er 200 miljoen mensen per jaar kunnen worden ingeënt met het in Oss gevulde product. Er liggen dus grote kansen voor BioConnection.

Dome-X

In Dome-X, gelegen aan de Kanaalstraat, zijn de activiteitenclusters maakindustrie, bouw en Logistiek actief. In en om die clusters draait het om kennisdelen, innoveren en samenwerken. Dome-X speelt daarin een aanjagende, verbindende en faciliterende rol. Dat doen ze met events die ondernemers, overheid, onderwijs en arbeidsmarkt bijeen brengen, met een breed aanbod van trainingen, workshops en seminars en met een aanbod van hoogwaardige en representatieve ruimtes en werkateliers (Cross G). In Dome-X zijn verschillende bedrijven gevestigd en zijn drie business communities actief die perfect passen bij het economisch karakter van de stad en zich richten op de thema's innovatieve maakindustrie, 'construction 4.0' en via het Logistics House op de logistiek van overmorgen. Hoewel elk werkzaam op hun eigen terrein zijn ze onderling versterkend, en gericht op kennisdelen en samenwerken als basis voor innovatie en new business. Dome-X heeft de potentie met de verdere ontwikkeling van 1.500 m² aan flexibele startersruimte uit te groeien tot een volwaardige broedplaats en incubator, die de innovatieve maakindustrie in Oss kan ondersteunen en toekomstbestendige new business kan creëren.

Talentencampus

De Talentencampus richt zich op een betere aansluiting van onderwijs en talent op de arbeidsmarkt en het bedrijfsleven. Rond het stadion van voetbalclub TOP Oss bevindt zich een bundeling van onderwijs, talent, studenten, werkenden, ruimten en intermediairs, waarbij op verschillende manieren de verbinding wordt gelegd ten behoeve van talentontwikkeling en het voorzien van (toekomstige) behoefte van het bedrijfsleven in human resources. Talentencampus fungeert onder meer als makelaar tussen kennis- en onderwijsinstellingen als ROC De Leijgraaf en de HAS Hogeschool in 's-Hertogenbosch, om daarmee een betere afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt te bewerkstelligen. Tevens zijn er intensieve relaties met bijvoorbeeld OndernemersLift+ en Starters Succes Oss Bernheze, waarmee ook zelfstandig ondernemerschap wordt gestimuleerd en ondersteund. Via het zogenaamde Open Badges-programma wordt meer competentiegericht leren en werken gestimuleerd. Dit kan de verbindende schakel worden tussen de verschillende arbeidsmarktinitiatieven in Oss, waarmee de stad zich tevens beter kan profileren.

Platform- en ondernemersorganisaties

Oss kent niet alleen een bloeiend bedrijfsleven van aanpakken en doen en mooie campussen, maar een dito kenmerkende ondersteuningsinfrastructuur voor ondernemingen. Er zijn diverse platform- en ondernemersorganisaties in de stad die zich richten op belangenbehartiging en ondersteuning van specifieke doelgroepen. Belangrijke organisaties zijn Osse Industriële Kring (OIK), Metaalkracht Oss, Ondernemersoverleg Oss (3O), De Kracht van Oss, Toekomst In Bedrijven Oss (TIBO) en Logistiek Platform Oss (LPO). Met name in de kernen rondom de stad Oss zijn er ook lokale ondernemersverenigingen, zoals Ondernemersvereniging Berghem en Ondernemend Geffen. En de Pauluskerk is een hotspot voor ondernemers in de creatieve sector.

De meeste van deze organisaties kennen een stichtings- of verenigingsstructuur met leden, en dienen de belangen van bijvoorbeeld ondernemers in de binnenstad (3O), logistieke dienstverleners (LPO), grotere industriële bedrijven (OIK), het brede mkb (TIBO) of specifieke bedrijven in de metaalindustrie (Metaalkracht Oss). De Kracht van Oss (met uitvoeringsorganisatie De Kracht van New Business) is ontstaan naar aanleiding van de overname van Organon door MSD, en het hiermee gepaard gaande verlies aan banen. Daarnaast zijn er nog diverse regionale platform- en ondernemersorganisaties actief zoals VNO-NCW, AgriFood Capital of Vijfsterren Logistiek. Hoewel de bloeiende lokale ondersteuningsinfrastructuur in een behoefte voorziet en veel waardering en erkenning oogst, wordt tegelijkertijd onderkend dat er ook sprake is van enige overlap en bestuurlijke drukte, waarbij veel leden elkaar dikwijls tegenkomen bij diverse overlegvormen.

Daarnaast kennen we ook een specifieke ondersteuningsinfrastructuur voor startende bedrijven in de vorm van OndernemersLift+ en Starters Succes Oss Bernheze. De aanwas van nieuwe startende bedrijven is van groot belang om de toekomst van onze economie – en daarmee van onze stad – bloeiend te houden. De startersondersteuning is gericht op het optimaal faciliteren van jonge ondernemers met geld, advies, begeleiding en voorziet daarmee in een behoefte voor een deel van de groeiende groep van zelfstandigen in Oss. Wel zijn er op dit moment in de stad nog onvoldoende aantrekkelijke fysieke werkplekken, zoals incubatorgebouwen (met uitzondering van Pivot Park en Dome-X), waar starters prettig kunnen werken en zich erkend en vertegenwoordigd voelen.

QUOTE

"Oss kent een ondernemende cultuur: de lijntjes zijn kort, men kent elkaar en wat je zegt, moet je doen." (Liz Chermin, HAS Hogeschool)

De gemeente praat minimaal vier keer per jaar met bedrijven via het Bestuurlijk Bedrijven Overleg (BBO). Hierin zijn naast de gemeente, de voorzitters van OIK, TIBO en 3O vertegenwoordigd. Doel van het overleg is om ondernemers te betrekken bij het gemeentelijk beleid, advies hierover te vragen en informatie met elkaar te delen die de Osse economie kan versterken.

Ambitie

We zetten in op verdere versterking van de ecosystemen in Oss, waarmee nieuwe en bestaande ondernemers maximaal gefaciliteerd en ondersteund worden. De theorie en praktijk in Oss heeft de afgelopen jaren al geleerd dat innovatiecampussen en netwerkorganisaties een belangrijke rol spelen bij de economische vernieuwing en groei van de stad. Het gaat daarbij vaak om triple helix netwerken, waarin zowel de private sector, kennisinstellingen en overheden ieder hun eigen rol pakken en intensief samenwerken. Mits dit goed gebeurt, gaat dit bijdragen aan new business development, het succesvol aantrekken en behouden van bedrijven en een betere profilering van Oss. We gaan daarbij de te versterken ecosystemen zoveel mogelijk laten aansluiten bij de speerpuntsectoren van de stad.

Aanbevolen strategie- en actielijnen

- Blijven investeren door middel van inzet van mensen en middelen in de opgezette samenwerkingsverbanden.
- De huidige publieke aandeelhouders verkopen Pivot Park aan private partijen om daarmee de ontwikkeling en financiering van toekomstige groei veilig te stellen. De campus is nu nog in publieke handen, maar op termijn (2026) is (gedeeltelijke) privatisering de beste strategie om de toekomst van de campus te garanderen en het ecosysteem verder te laten groeien. We willen op termijn een aandeelhouder die geïnteresseerd is in kennis, innovatie en werkgelegenheid, en vastgoed slechts als middel daartoe ziet. Deze aandeelhouder zou dan ook bijvoorbeeld mee kunnen investeren in startups.
- Om tegemoet te komen aan de wens van meer incubatorgebouwen, gaan we verkennen of we de Talentencampus en Dome-X hier nog beter op kunnen inrichten, en of er behoefte is aan nieuwe (themagerichte) incubators.
- We bekijken samen de meerwaarde en de kansen van het samenbrengen van de Osse platform- en ondernemersorganisaties. Oss zou een extra stap kunnen maken door haar organiserend vermogen te bundelen en te professionaliseren in de vorm van een nieuw op te richten Economic Board. Binnen deze breed opgezette Board moeten dan wel enerzijds de belangen van specifieke doelgroepen worden bediend, terwijl anderzijds beter invulling kan worden gegeven aan de integrale belangen van de stad vanuit een meer regionaal en programmatisch perspectief. Tevens kunnen met een nieuw op te richten Economic Board startende ondernemingen beter worden bediend. Momenteel voelen met name jonge tech- en ICT-starters zich minder goed vertegenwoordigd door de bestaande ondernemersorganisaties. Het Economic Board zou wellicht op termijn het BBO en de Kracht van Oss kunnen vervangen.
- We blijven inzetten op accountmanagement in de gemeente om gevestigde en nieuw te vestigen bedrijven te bedienen en te behouden. De gemeente Oss heeft een belangrijke rol bij het luisteren, in gesprek zijn en ondersteunen van ondernemers. Deze positieve rol wordt ook onderkend door het bedrijfsleven, waarbij echter wel is aangegeven dat men dit liever integraler in de vorm van een one-stop-shop georganiseerd zou willen zien.

vier

Arbeidsmarkt en talent

Als stad van doeners en makers zijn gekwalificeerde werknemers en nieuw talent voor het Osse bedrijfsleven onmisbaar. Het profiel van Oss als maakstad loopt als rode draad door de geschiedenis van de stad, maar de invulling daarvan is aan verandering onderhevig. De gewenste competenties van werknemers en type werkzaamheden zijn niet statisch en vereisen een continue afstemming tussen regionale vraag en aanbod, tussen arbeidsmarkt en talent. In de regio Noordoost-Brabant werken daarom ondernemers, onderwijsinstellingen en 18 gemeenten samen aan de problemen op de arbeidsmarkt. Hiervoor is het samenwerkingsverband Noordoost Brabant Werk! opgericht, als onderdeel van Agrifood Capital. In het regionale arbeidsmarktprogramma worden de strategische kaders bepaald voor het regionale arbeidsmarktbeleid en wordt er gewerkt aan regionale opgaven.

Uitdagingen

De huidige economische situatie van een krappe arbeidsmarkt en de COVID-19-crisis zijn factoren die deze zoektocht kunnen bemoeilijken. Daarnaast zorgen mondiale trends als voortschrijdende dataficatie en digitalisering en in het verlengde daarvan automatisering en robotisering ervoor dat oude beroepen verdwijnen en nieuwe beroepen ontstaan. Bestaande banen, functies en taken veranderen. De COVID-19-crisis heeft de enorme potentie en tegelijkertijd ook de urgentie van met name digitalisering nog sterker aan het licht gebracht. Dit vraagstuk rondom human capital beïnvloedt bedrijven, de arbeidsmarkt en de eisen die aan werkenden worden gesteld. Innoveren en blijven leren zijn essentieel voor de bestendiging en groeipotentie van Osse bedrijven in deze context.

Digitalisering verdient bijzondere aandacht. De digitalisering van de economie vraagt om hoogwaardige kennis en gekwalificeerde datawerkers. Het merendeel van het Osse bedrijfsleven is nog niet of onvoldoende in staat om de kansen van digitalisering en dataficatie goed te benutten. Belemmeringen die daarbij worden ervaren zijn een gebrek aan een data-gedreven 'mindset', onvoldoende draagkracht om te investeren in data-infrastructuur of kennis, maar met name onbekendheid met wat data voor hen kunnen betekenen. Digitalisering is breder dan het uitsluitend het slim verzamelen en toepassen van data. Voor veel bedrijven geldt dat zij vraagstukken hebben die hieraan voorafgaan en inzichtelijk moeten worden gemaakt.

Onderwijs

Het Osse onderwijs is praktijkgericht. Oss heeft middelbaar beroepsonderwijs (MBO) binnen de gemeentegrenzen en doet veel om hoger opgeleid talent aan Oss te binden door middel van stages en opdrachten. Het MBO is in Oss goed vertegenwoordigd met drie locaties: op de Talentencampus, aan de Euterpelan en een in bouwopleidingen gespecialiseerde dependance aan de Gasstraat Oost. De lokale en regionale arbeidsmarkt staan te springen om goed opgeleide MBO'ers, als verpleegkundigen, bouwers, food professionals, procesoperators, installateurs of biologisch-medisch analisten. Juist dit type opleidingen zit in de lift, evenals het totaal aantal MBO-studenten in Oss, dat tussen 2014 en 2019 groeide met zo'n 43% tot bijna 2.400 studenten.

QUOTE

"Oss wil een kraamkamer zijn voor talent." (burgemeester Wobine Buijs-Glaudemans)

Een fysiek HBO in Oss is niet langer de ambitie. Wel zet Oss in op de verbinding tussen MBO en HBO in de vorm van Associate Degree-opleidingen. Zo is met BIM⁵ een Associate Degree naar Oss gehaald, waarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid de krachten bundelen. Versterking van het onderwijs rondom de gebouwde omgeving staat daarbij centraal. Dit sluit aan bij de behoefte uit de bouwwereld om de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verkleinen. Daarnaast zoekt gemeente Oss continu naar aansluiting met kennis- en onderwijsinstellingen. De Bachelor Class – die werd vormgegeven in samenwerking met HAS Hogeschool – is een mooi voorbeeld

hiervan. In deze Bachelor Class geven studenten van verschillende achtergronden hun visie op het toekomstige ruimtegebruik in Oss en omgeving. Ook met Avans Hogeschool en HAN University of Applied Sciences kent Oss een structurele samenwerking. De koppeling tussen maatschappelijke vraagstukken en de inbreng van expertise van jong talent bij regionale kennis- en onderwijsinstellingen, daar zetten we blijvend op in.

Binden van talent

Talentvolle Ossenaren met een verfrissende denkwijze en de juiste vakkennis zorgen voor de innovatiekracht die we nu en in de toekomst nodig hebben. Dan is het essentieel om ze voor de stad te behouden. Zo'n 70 à 80% van de jongeren gaat na de middelbare school buiten Oss studeren. Het ontbreken van hoger onderwijs in Oss en de nabijheid van diverse onderwijsinstellingen in steden als 's-Hertogenbosch, Nijmegen, Arnhem en Eindhoven zijn logische verklaringen hiervoor. Zo'n 60% van de Nederlandse HBO- en WO-studenten gaat uit huis wonen. In geval van Oss betekent dat dus dat zij de stad verlaten. Slechts een deel daarvan keert na afronding daarvan terug. Hoe zorgen we ervoor dat deze groep mensen (terug) naar Oss komt om er te wonen en te werken?

18,5% van de Ossenaars valt in de leeftijdscategorie 15 tot 30 jaar. Dit komt neer op zo'n 15.800 jongeren, studenten en starters op de arbeidsmarkt. Bedrijven willen deze groep graag aan zich binden vanwege tekorten, vergrijzing op de arbeidsmarkt en nieuwe technologische ontwikkelingen. Tegelijkertijd neemt vanuit het bedrijfsleven de vraag naar hoger opgeleid personeel toe. De eisen aan competenties voor werknemers worden hoger en bedrijven zoeken naar innovators met vernieuwende ideeën. Oss moet zich inzetten om juist deze groep aan de stad en gemeente te binden.

Om dat voor elkaar te krijgen, moeten jongeren in contact komen met de veelheid aan Osse bedrijven. De Talentencampus speelt hierin een belangrijke rol. Zij brengt als initiatiefnemer, organisator of kennispartner talent en bedrijf bij elkaar, om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in Oss en omgeving te helpen verbeteren. Talentencampus helpt jongeren uit Oss of omgeving met behulp van een opleidingsgids, een vacaturebank en 'self-assessments' om hun loopbaan te starten. Ondernemingen uit Oss of omgeving krijgen voor € 250 toegang tot het een platform om zich te presenteren, vacatures te plaatsen, talenten te zoeken of deel te nemen aan evenementen als de Jongeren Bedrijvendag. Een onderscheidend initiatief vanuit de Talentencampus zijn de Learning Communities: een meerjarige samenwerking rondom een interessant thema tussen een groep bedrijven en studenten van regionale MBO- en HBO-instellingen. De bedrijven zorgen voor een stabiele stroom aan vraagstukken, waar telkens een nieuwe groep studenten aan werkt. Nieuwe studenten brengen nieuwe inzichten mee en bouwen voort op de resultaten die de studenten voor hen hebben opgeleverd. De centrale thema's binnen de Learning Communities spelen in op regionale behoeften, zoals vitaliteit van bedrijven, omgang met erfgoed, analysetechnieken in de Life Sciences en Health en eiwittransitie in voeding. Door samen te werken kunnen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen elkaar verrijken. Studenten leren Oss kennen als potentiële werkgevers-stad en doen kennis en vaardigheden op die nodig zijn om in een (toekomstige) werkomgeving aan de slag te kunnen gaan. Daarnaast kent Oss diverse initiatieven om talent vroegtijdig kennis te laten maken met het Osse bedrijfsleven. Een mooi voorbeeld is de Techniekdag tijdens de Week van de Techniek. Tientallen partijen uit het technische bedrijfsleven proberen door middel van doe-activiteiten op locatie jongeren te enthousiasmeren voor een opleiding en beroep in de bèta en techniek. Een ander gaaf initiatief is de iXtruck van ROC De Leijgraaf: een mobiel leslokaal gebouwd door studenten, om mensen op welke locatie dan ook kennis te laten maken met de vernieuwende technologieën als virtual reality, 3D-printing, drones en lasersnijden. Dergelijke initiatieven zijn essentieel voor de (toekomstige) aansluiting van vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt.

Open Badges

Een diploma geeft aan welke opleiding je hebt gevolgd. Na je studie ga je de arbeidsmarkt op, leer je bij en blijf je jezelf ontwikkelen. Maar hoe maak je vervolgens duidelijk en aantoonbaar over welke vaardigheden je beschikt? Matching op de arbeidsmarkt kan problematisch worden, als we iemands persoonlijke ontwikkeling niet zichtbaar kunnen maken of erkennen. Een Open Badge kan daarin een uitkomst bieden. Zie het als een digitaal 'micro-certificaat', die staat voor een bepaalde prestatie die kan worden aangetoond. Doordat deze digitaal worden verstrekt, is authenticiteit gegarandeerd, zijn ze eenvoudig deelbaar en snel en efficiënt uit te geven.

Oss is voorloper in Nederland op het gebied van Open Badges. Vanaf 2018 heeft de Talentencampus het erkennen van vaardigheden en talent opgepakt voor Oss. In diverse pilots zijn inmiddels meer dan duizend 'vaardigheden-paspoorten' verstrekt. Het werkt twee kanten op. Voor ondernemers is het een uitgelezen kans voor ondernemers om een cultuur van leren en ontwikkelen te integreren in hun bedrijfsvoering en hun bedrijf te positioneren als leer- en ontwikkelbedrijf. En juist nu vereiste competenties sterk aan verandering onderhevig zijn, biedt dit mogelijkheden voor werknemers om te tonen waar ze goed in zijn en hoe zij zich toekomstbestendig op de arbeidsmarkt begeven.

Ambitie

We pakken de krapte op de arbeidsmarkt aan door in te zetten op een betere aansluiting tussen vraag en aanbod en in te spelen op veranderingen in de transitie naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Daarbij geven we specifieke aandacht aan digitalisering van het bedrijfsleven, human capital roadmaps en Open Badges. We verbeteren de aansluiting tussen het onderwijs en de beroepspraktijk, en richten ons hierbij op wat bedrijven nodig hebben maar ook op de bekendheid van diezelfde bedrijven bij het regionale talent. We erkennen dat het belangrijk is dat mensen zich kunnen blijven ontwikkelen en stimuleren bij- of omscholing. We trekken hierbij samen op met Osse kennis- en onderwijsinstellingen als ROC De Leijgraaf, maar benaderen dit vraagstuk zeker ook vanuit regionaal perspectief.

QUOTE

"Een transitie creëert nieuwe beroepen en behoefte aan andere competenties. Voor Oss biedt dit een kans om dit te vertalen naar talentontwikkeling."
(Richard van Ommen, Talentencampus)

Aanbevolen strategie- en actielijnen

- We zetten in op het behoud van een praktijkgerichte onderwijsvoorziening in Oss. Een fysieke plek is onmisbaar om het praktijkgericht leren te binden aan de bedrijven in Oss.
- We stimuleren langdurige samenwerking tussen regionaal talent en lokaal bedrijfsleven. In de zoektocht naar hoe Oss talent, zowel praktisch als hoger opgeleid – kan aantrekken, ontwikkelen en behouden zet Oss in op een aanpak op actuele thema's die spelen in deze regio en waarbij het voor talenten én het bedrijfsleven

interessant is om daar langjarig in samen te werken. Oss gaat zich sterker profileren als Lerende Stad, waarin *learning on the job* de essentie is en het speelveld wordt gevormd door de stad, met al haar bedrijvigheid, in plaats van het klaslokaal. De aanpak van koppeling van lokale vraagstukken aan onderwijs en onderzoek gaan we meer structureel inzetten op thema's als een gezamenlijke aanpak voor bedrijventerreinen op gebied van energie of tot stand brengen van ketensamenwerking bij circulaire initiatieven.

- We zetten in op het benutten van kansen die digitalisering en dataficatie bieden. De economie wordt steeds meer ICT-gedreven en de hoeveelheid data die we dagelijks verwerken is enorm. Dit biedt kansen aan Osse bedrijven om hun ondernemingsmodel daarop aanpassen, bijvoorbeeld middels moderne vormen van bedrijfsvoering, procesinrichting en dienstverlening. Tegelijkertijd zou het juist een bedreiging zijn als bedrijven uit de Osse speerpuntsectoren niet zouden inspelen op deze ontwikkeling. Het is een gezamenlijke opgave om ontwikkelingen als dataficatie en digitalisering niet alleen economisch relevant te laten zijn, maar zeker ook een ieder daarin mee te nemen. Dat gaan we doen door te denken in kansen. Essentieel is om inzichtelijk te maken voor bedrijven 'what's in for them'. Daarnaast sluiten we aan bij succesvolle bestaande initiatieven, als het mkb-platform Driven by Data en de opleidingen en onderzoeken van JADS in 's-Hertogenbosch.
- We zetten in op een human capital roadmap die bijdraagt aan het inspelen op competenties en beroepen van de toekomst. Doel is om mensen op te leiden voor beroepen die nu nog niet bestaan of een andere invulling kennen, maar die door diverse transitities zullen ontstaan of veranderen. Dit past binnen de leven lang leren-gedachte. Bij het inzetten op arbeidsmarktrelevante competentieontwikkeling wordt de afstemming gezocht tussen bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen. Inzicht in de toekomstige behoefte aan (hoogopgeleide) werknemers van het bedrijfsleven en het formuleren van de gevraagde competenties in aanvulling op de generieke onderwijsinfrastructuur zijn nodig om het onderwijsaanbod hierop af te stemmen. Dit moet leiden tot projecten waarin clusters van bedrijven en kennis- en onderwijsinstellingen vraaggestuurd samenwerken aan ontwikkeling van curricula ter bevordering van de aansluiting tussen vraag naar en aanbod van medewerkers met de juiste competenties. Daarbij gaat Oss zich sterker profileren als voorloper in de toepassing van Open Badges, om competenties en de ontwikkeling van medewerkers zichtbaarder te maken. Daarnaast blijven we vol inzetten op techniekpromotie, aangezien veel beroepen van de toekomst technische achtergrond en vaardigheden vereisen.
- We intensiveren de structurele samenwerking tussen het lokale bedrijfsleven en regionale kennis- en onderwijsinstellingen om stages te faciliteren. Afstudeer-, meeloop- en werkstages zijn de ideale manier om jong talent en werkzoekenden kennis te laten maken met de diversiteit van het Osse bedrijfsleven. Datzelfde bedrijfsleven weet het talent nog niet altijd in voldoende mate te vinden. Andersom geldt dat talent uit de regio nog onvoldoende weet wat Oss te bieden heeft. De makelaarsfunctie die de Talentencampus vervult kan steviger worden neergezet om de schakel hiertussen te vormen. Daarnaast kan worden gedacht aan het opzetten van projecten, waarin bedrijven gezamenlijk structuren opzetten om (onderzoeks-)faciliteiten van bedrijven te ontsluiten voor gebruik door talenten van regionale kennis- en onderwijsinstellingen, tijdens hun stage of voor onderzoeksdoeleinden.

vijf

Toekomstbestendig ondernemen

De wereld is in transitie. Het Klimaatakkoord van Parijs en de vertaling daarvan in het Nationaal Klimaatakkoord zorgen voor grote veranderingen op het gebied van energie en milieu, en hebben ingrijpende gevolgen voor onze maatschappij en economie. De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (ook wel Global Goals genoemd) hebben een nog grotere reikwijdte, en geven ook doelstellingen mee op het gebied van ongelijkheid, discriminatie, armoede, onderwijs, grondstoffen en gezondheid. Deze ontwikkelingen bieden kansen voor Oss, maar stellen ons ook voor uitdagingen. We zullen maatregelen moeten vinden die klimaatverandering tegengaan en oplossingen moeten zoeken voor het realiseren van de Global Goals zoals vastgelegd in deze akkoorden. Deze verplichten bijvoorbeeld de overheid om in 2030 50% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990 en deze te reduceren tot 0% in 2050. Om deze doelstellingen te bereiken, moeten zowel centrale als lagere overheden alsmede burgers en bedrijfsleven alles uit de kast halen. De vertaling naar de regio wordt gemaakt via het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (RES). Binnen het RES is bijvoorbeeld afgesproken dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en op welke wijze duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. Maar ook welke warmtebronnen te gebruiken zijn zodat wijken en gebouwen van het aardgas af kunnen. Waar is ruimte en hoeveel? Zijn de plekken maatschappelijk gezien acceptabel en financieel haalbaar? In een Regionale Energiestrategie beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes. Voor Oss geldt de RES Noordoost-Brabant, met een gezamenlijke regionale opgave van minimaal 5,5 PJ hernieuwbare elektriciteit in 2030 en een besparingsopgave van 10% ten opzichte van het huidige verbruik van 12,3 PJ.

Transitie naar een nieuwe economie in Oss

Om deze transitie te realiseren is het nodig om te versnellen, te experimenteren en te innoveren. Op allerlei gebieden en niet alleen door de gemeente, maar ook in alle sectoren. Het vraagt om andere prikkels, nieuwe regels en criteria. Hierbij staan flexibel en tijdig kunnen reageren en een nieuwe vorm van bestuur en samenwerking met de stad centraal. Ook is er volop kennis en kunde nodig, van zowel theoretisch geschoold als technisch en uitvoerend personeel. Hier liggen kansen voor (nieuwe) werkgelegenheid, maar ook een uitdaging vanwege de krapte en mismatches op de arbeidsmarkt. Ondernemers in Oss geven aan dat zij behoefte hebben aan meer informatievoorziening en kennisdeling over deze transitie. Ook is meer aanjaagbudget en ruimte voor experiment nodig. Dit vraagt om lef en durf van de gemeente en het geven van vertrouwen. Bij het aanjagen van innovaties moet worden ingecalculiseerd dat deze niet altijd succesvol eindigen. Maar elke poging kan het vliegwieltje zijn voor andere ontwikkelingen.

Verhoeven Family of Companies – innovator op het snijvlak van energie en food

In Oss maken diverse bedrijven werk van de Global Goals. Voor Verhoeven Family of Companies geldt dat zeker. In het segment voor industriële bakkerijen is het bedrijf een belangrijke wereldspeler als leverancier van turn-key projecten voor de vervaardiging van alle denkbare deegproducten. En in dat specialisme komen uitdagingen op het vlak van innovatie, energiebesparing en voedselverspilling samen.

Wist je dat we elke dag alleen in Nederland meer dan 400.000 broden weggooiden? Dat zijn 3 sneetjes per gezin en 127 kilo per jaar. Brood staat hoog op de lijst van voedselverspilling. Bij Verhoeven Family of Companies werken ze er hard aan om dat te beëindigen, met de ontwikkeling van een revolutionaire technologie: Vacuum Cooling and Baking. Het vacuüm koelsysteem is een systeem dat de capaciteit verhoogt, de efficiency verbetert en de kwaliteit van het hele bakproces optimaliseert. De inzet van onze machines leidt tot zeer grote besparingen van energie, grondstoffen, productietijd en –ruimte. Bovendien verhoogt de houdbaarheid van brood met liefst 30%. Je kunt je de wereldwijde impact van deze Osse innovatie voorstellen!

Op lokaal niveau heeft ook onze gemeente zich met de nota Oss Klimaatneutraal 2050 en de Warmtevisie Oss geëngageerd aan de nationale en internationale doelstellingen. Om energieneutraal te zijn in 2050 willen we 50% besparen, 25% duurzaam inkopen en 25% duurzaam zelf opwekken. Tevens maken we actief werk van de Global Goals en proberen we hiermee een voorbeeld te zijn voor andere gemeenten. Zo heeft de Stichting Global Goals Oss als doel dat 80% van de inwoners in de

Gemeente Oss in 2030 bekend is met de 17 Global Goals. Global Goals Oss organiseert samen met andere organisaties en ondernemers activiteiten om te inspireren en te verbinden. Dit werpt zijn vruchten af. Ieder jaar wordt namelijk de 'Meest Inspirerende Global Goals Gemeente' van Nederland gekozen. In 2017 en 2018 behaalde de gemeente Oss die titel. In 2020 behaalde de gemeente Oss de titel wederom, dit keer in de categorie 'Grensverlegger'.

Zonne- en windenergie

Onze gemeente richt zich primair op zonne- en windenergie en dit sorteert effect. In de periode 2014-2018 steeg het aandeel hernieuwbare energie van 3,6% naar 5,1% (iets onder het landelijk gemiddelde). Het geïnstalleerd vermogen aan zonne-energie steeg in de periode 2014-2018 van 48,5 kW naar 434,6 kW per 1.000 inwoners en het percentage woningen met zonnepanelen bedroeg in 2018 13,2% (iets boven het landelijk gemiddelde). Inmiddels beschikt ruim 40% van de woningen over energielabel A of B. Windmolens kunnen sterk bijdragen aan de opwekking van duurzame

energie in Oss. De gemeente Oss heeft een omvangrijk buitengebied. Een deel hiervan kan geschikt zijn voor het plaatsen van windmolens. De energie die een windmolen opwekt staat gelijk aan ongeveer 30.000 zonnepanelen. Om onze opdracht te bereiken en 25% van de energie in Oss duurzaam op te wekken, zijn ongeveer 20 windmolens van 2 á 3 Megawatt (MW) nodig. De gemeente werkt momenteel aan een windmolenpark bij bedrijventerrein Elzenburg - De Geer waar ruimte is voor vier windmolens. Twee daarvan worden ontwikkeld met lokale financiering door ESCOSS (Energie Service Collectief Oss), waarbij de winst die wordt gemaakt ten goede komt aan een duurzaamheidsfonds voor nieuwe, duurzame lokale projecten en initiatieven. Daarnaast is ESCOSS ook actief om Osse ondernemers te stimuleren en te ondersteunen in het verduurzamen van hun bedrijfspanden. Onder meer via de regeling Zon op Bedrijfsdaken. Zij houdt zich eveneens bezig met een onderzoek naar warmte-energie (geothermie) voor de Osse markt. Samen met VNO-NCW wordt ook gekeken naar de verduurzamingsmogelijkheden van bedrijventerrein Moleneind.

Commentaar [LM1]: Let op: inhoud moet worden afgestemd op raadsbesluit van 17 december 2020!

Circulair en duurzaam

We willen dat Oss in 2050 een circulaire stad is, waarin we slimmer en efficiënter omgaan met eindige en schaarse grondstoffen, energie en afval. De transitie naar een circulaire economie is een ingrijpend proces. Circulariteit draait niet alleen om nieuwe technologie, grondstoffen en productieprocessen maar vraagt ook om gedragsverandering. Een nieuwe manier van denken en doen. Het is een systeemtransitie van de samenleving die de economie raakt en die niet stopt bij de stadsgrenzen. Door om te schakelen van een lineair opgebouwd systeem naar een kringloopeconomie veranderen businessmodellen en verkoopstrategieën. De kringloopeconomie stimuleert de verschuiving van dingen naar diensten, waardoor de toegang tot producten belangrijker is dan het bezit ervan. Bedrijven vormen één van de belangrijkste schakels in dit transitieproces.

De in 2020 gepresenteerde Portfolio Duurzame Economie geeft een mooi overzicht van wat de Osse bedrijven zoal doen op dit gebied. Het geeft aan dat duurzaam ondernemen leeft in de stad. Steeds meer ondernemers zetten stappen – of stapjes – naar een duurzame economie waar we trots op mogen zijn. In de portfolio ontdek je daarvan fraaie voorbeelden. Soms groot, zoals het verhaal over de City Boy van Spierings Mobile Cranes: de eerste hybride mobiele hijskraan ter wereld. Maar je leest ook over kleinere initiatieven en samenwerkingen zoals tussen Van den Broek en De Meeuw met betrekking tot geïntegreerde gebouwgebonden systemen. Of de Ecodos Easy: een energieneutrale dispenser voor reinigingsmiddelen, ontwikkeld door familiebedrijf Spectro. Hun verhalen zijn een enorme inspiratiebron voor andere ondernemers.

QUOTE

"We belonen de ondernemers die het goede voorbeeld geven." (Wethouder Frank den Brok)

'Last but not least': een duurzame maatschappij is alleen haalbaar als iedereen meedoet. Op het werk, op school en in de hele samenleving. Jong en oud, werkgevers en werknemers, overheid en alle burgers. Het doel is zelfredzaamheid en (economische) zelfstandigheid. De transitieopgaven bieden naast economische kansen ook uitdagingen vanuit arbeidsmarktperspectief. Bij een duurzaam Oss denken we dus ook aan inclusiviteit, sociaal ondernemen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en zuinig zijn op de natuur. We gaan voor een gezonde en groene leefomgeving waarin wonen, werken en recreëren in balans zijn.

Proeftuin voor duurzame innovatie

Door breed gedragen maatschappelijke opgaven te koppelen aan het stimuleren en faciliteren van innovatie, kan niet alleen meer samenwerking en vernieuwing worden aangewakkerd, maar kan ook meer aandacht ontstaan voor kruisbestuiving. We zien hierbij een fundamentele rol weggelegd voor het ontwikkelen en toepassen van nieuwe ideeën en technologieën, als aanjagers van innovatie. We hebben geen academische instelling en hogeschool met bijbehorende onderzoeksomgeving binnen de gemeentegrenzen, maar Oss heeft een uitstekend profiel om de toepasbaarheid van innovatie te testen, op te schalen en verder te vermarkten. We willen de kwaliteiten die we al wel in huis hebben, benutten om impact te maken voor het algemeen belang. Dit doen we door samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden aan de slag te gaan, kennis uit te wisselen en initiatieven de ruimte te geven. De diversiteit in sectoren en ondernemerschap, de menselijke maat van de stad, de 'doe-mentaliteit' van de bevolking en de ligging in Brabant maken Oss een interessante omgeving om innovatie verder te brengen, de toepasbaarheid te toetsen en business cases te ontwikkelen. Bedrijven kunnen kansen en perspectief creëren om te produceren en op te schalen kunnen ze leerervaringen opdoen die een voorsprong bieden in de markt. Oss wil de proeftuin zijn voor duurzame innovatie, voor nieuwe of verbeterde producten en diensten, productie- en distributieprocessen. De plek waar getest wordt en de vertaalslag gemaakt kan worden naar toepassingen ten behoeve van de energietransitie en het realiseren van een circulaire economie.

Ambitie

We gaan de transitie naar een toekomstbestendige economie versnellen en Oss profileren als proeftuin van duurzame innovatie, waarmee Oss een substantiële bijdrage levert aan de klimaatdoelstellingen van Parijs en verdere invulling geeft aan haar voorbeeldpositie als Global Goals-gemeente. Bedrijven, burgers, kennisinstellingen en gemeente slaan

de handen ineen en inspireren elkaar tot verdere acties. De gemeente ondersteunt verdere (randvoorwaardelijke) actie met betrekking zonne- en windenergie en ondersteunt onderzoeks- en innovatieprojecten binnen het bedrijfsleven met betrekking tot energiebesparing, duurzame energieopwekking of circulaire economie. Zonder oog voor deze maatschappelijke vraagstukken is toekomstbestendig ondernemerschap niet haalbaar en toekomstbestendige werkgelegenheid niet bereikbaar. Overheid en Ondernemers kunnen elkaar helpen bij de zoektocht naar een nieuw economisch evenwicht. We willen geen gemeente zijn die boetes uitdeelt of ondernemers op de vingers tikt. Veel liever waarderen we de ondernemers die wel werk maken van een duurzame economie. We gaan er met z'n allen voor zorgen dat duurzaam ondernemen een vast onderdeel wordt van de moderne bedrijfsvoering. Ook gaan we de inwoners van onze stad nog verder betrekken bij de Global Goals.

Aanbevolen strategie- en actielijnen

We richten de proeftuin voor innovatie in met allerlei mooie en concrete projecten in de stad.

- We richten ons via de Regiodeal Innovatieprogramma Circulaire Verpakkingen de komende drie jaar n op duurzame verpakkingsvraagstukken van bedrijven in en buiten Oss, mogelijk aangevuld met een extra HAS Minor Verpakkingen. De resultaten delen we met een jaarlijks, landelijk evenement vanuit Oss (Dag van de Duurzame Verpakkingen).
- We geven een vervolg aan de Week van de Circulaire Economie en het Circulaire Economie Festival, waarin bedrijven en studenten samenkomen en samenwerken aan innovatieve duurzame producten, processen en diensten van de toekomst.
- We geven uitvoering aan een haalbaarheidsonderzoek naar een Onderzoekscentrum Duurzame Eiwitten (ODE) in Oss dat wordt gefinancierd vanuit de Regiodeal Noordost-Brabant.
- We richten ons samen met VNO/NCW en de Oss Industriële Kring verder op de verduurzaming van bedrijventerreinen, te beginnen met Moleneind-Landweer in 2021.
- De gemeente Oss kan samen met andere stakeholders lokale coöperaties van producenten en afnemers van alternatieve energie bevorderen. We verkennen of de vorming van een of meer ondernemersfondsen deze samenwerking kan stimuleren.
- We rollen, samen met de verschillende stichtingen en coöperaties in de stad, onze ambities met betrekking tot windenergie verder uit. Te beginnen met bedrijfsterein Elzenburg- De Geer en in de (nabije) toekomst in het grote buitengebied van Oss.
- Zonne-energie biedt kansen voor dubbelgebruik van locaties, wanneer er een slimme koppeling met andere functies wordt gemaakt. Bijvoorbeeld dakopstellingen van grote bedrijfspanden, nabij windmolens, of in combinatie met landbouw (doorzichtige panelen). Op het Duurzaamheidspark wordt al op deze wijze geëxperimenteerd met het combineren van Agrifood en duurzame energieopwekking, en HAN University of Applied Sciences gaat samen met ESCOSS de mogelijkheden verkennen van zonnepanelen op grote daken.
- Binnen de RES gaan we niet alleen verder met zonne- en windenergie, maar kijken we nadrukkelijk ook naar de mogelijkheden van waterkracht (de Maas) en geothermie (bijvoorbeeld op het terrein van MSD). Aangezien we een grondstof- en energie-intensieve industrie hebben in de stad, schept dit extra verplichtingen. Tegelijkertijd liggen hier ook kansen voor innovatie, waarmee het Osse bedrijfsleven zich kan onderscheiden. Te denken valt aan koude-warmte opslag of infraroodtechnologie ten behoeve van verwarming.
- Naast het verder aanhaken van onze inwoners bij de Stichting Global Goals Oss, gaan we naar analogie van 'Earth Overshoot Day', een barometer ontwikkelen die jaarlijks de stand van zaken aangeeft ten aanzien van het verschuiven van 'Oss Overshoot Day'. Deze monitort en meet welke vorderingen jaarlijks worden gemaakt door bedrijven, bewoners en instellingen in de stad, als het gaat om zaken als waste management, recycling en energieverbruik. Dit leidt tot een nog groter commitment en nog meer enthousiasme en saamhorigheid als het gaat om het behalen van de duurzaamheidsdoelstellingen. Tevens kan Oss zich hiermee profileren als innovatieve duurzaamheidsstad.
- We ondersteunen vanuit de Kracht van Oss het uitvoeringsprogramma Kracht van New Business Oss. Dit uitvoeringsprogramma geeft praktische invulling aan onze economische duurzaamheidsambities door begeleiding van succesvolle MVO-trajecten bij bedrijven en door het uitreiken van vouchers voor innovatieve samenwerkingen.
- We spannen ons in om Heesch West gezamenlijk met Bernheze en 's-Hertogenbosch te ontwikkelen als duurzaam bedrijventerein. Bedrijven die zich hier vestigen dienen te voldoen aan de duurzaamheidsgedachte vanuit de 5 thema's van het 'Circulair Kwaliteitsplan' (Energie, Klimaatadaptatie, Landschap en Biodiversiteit, Circulair Bouwen en Ontwikkelen, Mobiliteit).

zes Ruimte

Oss kent – gelegen in Noordoost-Brabant en aan de Maas – een gunstige ruimtelijke ligging ten opzichte van afzet- en arbeidsmarkten in Nederland. Dat is een ruimtelijk aspect dat Oss mee heeft, maar waar we geen invloed op hebben. Waar we op lokale schaal wel op kunnen inspelen zijn ruimtelijke aspecten die bijdragen aan een goed vestigingsklimaat. Beschikbaarheid van grond, mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting en bereikbaarheid dragen allen bij aan het behouden en aantrekken van bedrijvigheid voor Oss. En waar wordt gewerkt, wordt ook gewoond en gerecreëerd. Woningen en de Osse binnenstad hebben dan ook onze volle aandacht.

Bedrijventerreinen

Het ruimtegebruik in Oss nam de afgelopen jaren sterk toe, met name door de ontwikkeling van Vorstengrafdonk. Binnen de gemeentegrenzen kennen we diverse bedrijventerreinen. Vervut het grootste deel van de bedrijventerreinen in de gemeente Oss ligt in drie complexen in het oosten van de stad. Het grootste bedrijventerrein is Elzenburg-De Geer. Dit complex – dat wordt ontsloten door de N329, een stamspoorlijn en het Burgemeester Delenkanaal – staat in verbinding met de Osse haven. Het binnenstedelijke complex Moleneind-Landweer-Danenhoeft huisvest een groot deel van de Life Sciences en Health in Oss en wordt ontsloten door de N329. Vorstengrafdonk huisvest onder meer enkele grote logistieke spelers en ligt pal aan de snelwegen A50 en A59.

Op dit moment zijn er door de schaarse ruimte te weinig mogelijkheden voor bedrijven om te groeien of zich te vestigen. Als Oss economisch blijft groeien, komt de ruimte verder onder druk te staan. Er is dringend behoefte aan nieuwe (grond voor) bedrijventerreinen. Diverse ondernemers geven aan dat als zij nu zouden willen uitbreiden en dit op de huidige locatie niet mogelijk is, zij niet in Oss terecht zouden kunnen. Ook buiten de stad Oss – op de lokale terreinen van Ravenstein (De Bulk en De Kolk), Lith (Het Wargaren) en Geffen (Het Geffens Veld en Leiweg) – is momenteel geen ruimte meer beschikbaar. Zonder voldoende beschikbare ruimte is het niet mogelijk om bedrijven te huisvesten, waardoor de hoeveelheid banen in de gemeente onder druk kan komen staan. Er moeten keuzes worden gemaakt wat betreft de invulling van (toekomstige) bedrijventerreinen, gebaseerd op bijvoorbeeld sector of gewenste soort werkgelegenheid. Er is een specifieke noodzaak voor ruimte om Life Sciences en Health-bedrijven te huisvesten. Aan doorgroeiers vanuit Pivot Park – die de startup-fase vervullen voor de scale-up-fase – moet passende ruimte worden geboden. Een speciale Taskforce is in het leven geroepen voor de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen.

QUOTE

“Wij willen doorgroeien in Oss. Daarvoor moeten wel mogelijkheden bestaan. De stukken grond worden schaarser. De gemeente moet nieuwe ontwikkelingen in gang zetten.” (Toine van Gils, Vos Logistics)

Een nieuw bedrijventerrein is reeds in ontwikkeling op Heesch-West. In samenwerking met de gemeenten Bernheze en 's-Hertogenbosch is gekozen voor een regionale ontwikkeling. Heesch-West biedt vestigingsmogelijkheden voor onder meer zeer grootschalige logistiek en bedrijvigheid in de sectoren bouwnijverheid, maakindustrie, Life Sciences & Health. Speciale aandacht gaat uit naar de bijdrage van zich hier vestigende bedrijven aan circulaire economie. Dit biedt mogelijkheden om dit bedrijventerrein te positioneren als proeftuin voor nieuwe ontwikkelingen, zoals systeembouw of als voorbeeld van een duurzaam bedrijventerrein. Om dergelijke proeftuinen op te zetten, is samenwerking en lerend vermogen nodig. Dit is nu nog beperkt in Oss. Momenteel heeft alleen Vorstengrafdonk een eigen parkmanagement opgezet.

Maar er is meer dan alleen de zoektocht naar nieuwe bedrijfsgrond. Er is ook een noodzaak om meer nadruk te leggen op de kwaliteit van bedrijven (duurzaamheid, zuinig energie- en ruimtegebruik, werkgelegenheid, innovatie, sociaal ondernemerschap). Door een kwaliteitsslag kan een aantal bedrijven wellicht jaren vooruit op de huidige locatie zodat een bedrijfsverplaatsing niet altijd noodzakelijk is. De gemeente moet hier dan wel actief en soms creatief in meedenken.

Infrastructuur

Bereikbaarheid en toegankelijkheid van een gemeente zijn van belang voor zowel de inwoners van een stad als haar werknemers en werkgevers. De vernieuwde N329 heeft de ontsluiting over de weg van de oostelijk gelegen bedrijventerreinen in Oss aanzienlijk verbeterd. Een blijvend knelpunt is Paalgraven. Dit knooppunt zorgt voor de aansluiting van de snelwegen A50 en A59. De A50 tussen knooppunt Paalgraven en knooppunt Ewijk staat echter landelijk in de top-15 van trajecten die het meeste economische verlies geven door opstoppingen. De komende jaren zal moeten worden gekeken naar de best mogelijke oplossing om deze problemen te verhelpen. Dit vraagt om een intensieve samenwerking en lobby met VNO-NCW en provincies Noord-Brabant en Gelderland.

Naast wegvervoer onderscheidt Oss zich juist vanwege de bereikbaarheid per spoor en water. Deze multimodale verbindingen zijn essentieel voor een stad als Oss, die onder de noemer regio Oss-Veghel-'s-Hertogenbosch een plek in de nationale subtop van logistieke hotspots inneemt. Het traject richting Nijmegen is momenteel enkel spoor, waar een verdubbeling gewenst is. De Osse haven biedt ook potentie, maar die wordt nog niet ten volle benut vanwege de beperkte diepte en de brug en sluis bij Macharen. Wel is het de bedoeling om de havenactiviteiten de komende jaren fors uit te breiden.

Binnenstad

Het hart van Oss wordt gevormd door haar binnenstad. En daar hebben zich de afgelopen jaren nogal wat ontwikkelingen afgespeeld. Sinds het vaststellen van het Koers Stadshart in 2016 zet Oss actief in op de vorming van een compact centrum, met een duidelijke pit en omliggende schil. Als gemeente pakken we die rol door gedetailleerd te bestemmen wat voor type detailhandel waar gevestigd mag zijn. Daarnaast is Plan Walkwartier – op de locatie van de voormalige V&D – in 2020 vastgesteld. In hartje Oss worden 135 appartementen, een parkeerkelder, winkels en horeca (ca. 2.500 m²) en ruimte voor cultuur (ca. 4.200 m²) gerealiseerd. Partijen als de Bibliotheek, Stadsarchief, Global Goals, VVV en Centrummanagement Oss worden gebundeld op één locatie. Hiermee halen we tevens ruim 4.000 m² retail uit de markt, waarmee de leegstand fors wordt verkleind.

Een belangrijke ontwikkeling die spreekt uit Plan Walkwartier is het toevoegen van functies aan het Osse centrum. In een middelgrote stad als Oss is minder winkelruimte nodig. Dit vraagt om keuzes voor de toekomst van het Osse centrum. De kansen voor het Osse centrum liggen in het versterken van de ontmoetingsfunctie voor de eigen inwoners en de transitie richting een verblijfscentrum. Dit betekent niet alleen het aanwijzen van een (compact) concentratiegebied voor de detailhandel, maar ook het toevoegen van andere publiekstrekkende functies en activiteiten aan het centrum. Functies als wonen, cultuur, educatie en foodbeleving maken het Osse centrum tot een aangename plek om te verblijven. Onderscheid in het winkelaanbod zit daarbij vooral in de couleur locale, waarbij lokale ondernemers zorgen voor onderscheidend vermogen. Concepten als 'Mijn Droomwinkel' en 'Mijn Streekwinkel' dragen bij aan de diversiteit van het lokale aanbod. Een goede ontwikkeling in het centrum is de steeds verder toegenomen aandacht voor (de terugkeer van) historische elementen als sfeerbepalers. Daarnaast is het grootste deel van de panden nu in handen van lokale vastgoedeigenaren, die het belang van Oss scherp op hun netvlies hebben. Er zijn bijna geen panden meer in handen van institutionele beleggers. Het lokale eigenaarschap is de laatste jaren gelukkig fors toegenomen. Lokale ondernemers hebben meer animo om in aantrekkelijke panden te investeren en de binnenstad van Oss vitaal te houden. Hier werken we graag aan mee.

Wonen

Naast goed werken is het in Oss ook goed wonen. Een Ossenaar is zo in het centrum, rijdt in korte tijd naar de snelweg en heeft de keuze uit diverse omliggende natuurgebieden om te recreëren. Goed wonen begint echter met een passend woningaanbod. Gemeente Oss kent een woningaanbod van ruim 40.300 woningen. Het aanbod is de afgelopen jaren gegroeid, met onder meer uitbreiding in de Horzak en de Piekenhoef en het ombouwen van ruimten boven winkels in het centrum tot woningen. De vraag naar (starters)woningen blijft, conform landelijke trend, onverminderd groot. Er zijn al concrete plannen voor uitbreiding ten westen van de wijk Ussen. Daarnaast liggen er kansen voor uitbreiding in Geffen en Ravenstein, ook voor het midden- en hogere segment.

QUOTE

"Oss is een stad waar je terug kunt komen om je te vestigen." (Marian Wagemakers, Dalco Food)

Een speciale Taskforce is in het leven geroepen om ervoor te zorgen dat de woningbouw in de gemeente wordt versneld. Kansen liggen in het aanbod voor starters en afgestudeerden. Zij studeren vaak buiten Oss, maar kunnen geen woning vinden in steden als 's-Hertogenbosch en Nijmegen. Door een aantrekkelijk woningaanbod voor deze doelgroep zorgen we dat dit talent Oss beschouwt als ideale stad om te wonen en daarmee wellicht ook om te werken. Daarnaast blijkt een sterke behoefte aan extra woningaanbod voor het midden- en hogere segment. Dit kan bijdragen aan het aantrekken van hoger opgeleid talent en expats voor de internationaal georiënteerde bedrijven in Oss. Tot slot kan gaat de gemeente verder faciliteren in woningen en voorzieningen voor arbeidsmigranten, die werken bij diverse grote spelers in de Osse economie. De maatschappelijke en economische relevantie van de groep arbeidsmigranten voor Oss is groot. Veel arbeidsmigranten blijven in Oss werken, vestigen zich hier en verdienen een waardige woning.

Sport, cultuur en ontmoeten

Om Oss aantrekkelijk te houden als vestigingsplaats zijn naast een goede infrastructuur, vitale bedrijventerreinen en een goed woningaanbod, ook andere voorzieningen belangrijk, zoals goede faciliteiten voor sport en cultuur. Voor ondernemers én hun medewerkers dragen deze voorzieningen bij aan de vitaliteit, kwaliteit van leven, kennis en inspiratie. Het is dan ook belangrijk dat de gemeente hierin blijft investeren.

Ambitie

Geïnterviewde personen geven aan behoefte te hebben aan ruimte voor duurzaam groeien, vestigen en verblijven. Bestaande bedrijven moeten hun ambities binnen Oss kunnen verwezenlijken, terwijl nieuwe bedrijven met toegevoegde waarde voor de Osse economie en werkgelegenheid zich hier moeten kunnen vestigen. Daar is extra ruimte voor noodzakelijk. Een goede infrastructuur geldt daarbij als voorwaarde om de multimodale verbindingen van Oss voor de toekomst te garanderen. Daarnaast bouwen we voort op de ingezette ontwikkelingen in het stadscentrum en zetten we in op Oss als stad waar het goed wonen is, met voldoende woningaanbod voor met name starters en afgestudeerden. Daarmee zetten we Oss neer als stad waar je terugkomt om je te vestigen.

Aanbevolen strategie- en actielijnen

- Uitbreiding op grondposities is absoluut noodzakelijk en aandacht voor revitalisering van bestaande bedrijventerreinen is gewenst, om in te spelen om toekomstige ontwikkelingen rondom vestiging van bedrijven. Het gaat daarbij om het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid, maar zeker ook om het bieden van ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijven die reeds op ons grondgebied zijn gevestigd. Geïnterviewde personen geven aan dat zij vaak nog even vooruit op de huidige locatie, maar dat zijn soms langzaam aan uit hun jasje groeien. De wens en intentie om in Oss gevestigd te blijven is er, de mogelijkheden die men ziet zijn echter beperkt. Voor uitbreiding van grondposities kan worden gekeken naar uitbreiding van bestaande locatie en naar nieuwe mogelijkheden binnen de gemeentegrenzen. Oss is immers een grote gemeente met een ruim buitengebied. Daarnaast zal de blik op de regio gevestigd moeten worden voor eventuele gezamenlijke ontwikkeling van nieuwe regionale bedrijventerreinen, zoals bij Heesch-West reeds het geval is. Revitalisering geldt met name voor de oudere bedrijventerreinen als Danenhoef. Er is hier voldoende ruimte voor kleinschalige bedrijven, maar deze terreinen moeten aantrekkelijk blijven door modernisering en verduurzaming waar mogelijk.
- We stimuleren onderlinge samenwerking tussen bedrijven gevestigd op hetzelfde bedrijventerrein, maar ook tussen bedrijventerreinen. De behoefte moet vanuit het bedrijfsleven komen, maar we stimuleren parkmanagement op de bedrijventerreinen. Hiermee wordt tevens gezorgd dat kennisuitwisseling en delen van best practices tussen bedrijventerreinen op gang komt. Ieder bedrijventerrein, hoe verschillend van karakter ook, kampt met vergelijkbare vraagstukken als energievoorziening, circulaire processen, veiligheid en nachtparkeren. Er kan meer van elkaar geleerd worden.
- De multimodale verbindingen dragen bij aan het onderscheidend vermogen van Oss. Er moet dan ook blijvende aandacht zijn voor de infrastructuur in en rondom Oss, die noodzakelijk is om de positie in de subtop van Oss als logistieke hotspot te behouden. Die aandacht geldt voor zowel weg (uitbreiding knooppunt Paalgraven), water (verdieping van binnenhaven) en spoor (verdubbeling van het enkelspoor Oss-Nijmegen). Deze aandacht zal zich grotendeels moeten vertalen in blijvende lobby en contacten met belanghebbende overheden als de provincie en het Rijk. Vanuit het oogpunt van duurzaam vervoer kan druk weg worden gehaald van het wegvervoer door in te zetten op vervoer over spoor en water. Ook de Osse haven biedt potentie. Daartoe moet echter de toegang worden verbeterd. De beperkte diepte door slib van de Osse haven door scheepvaart opgewerveld slib, is een verbeterpunt om de doorgroei van een bedrijf als Heesen Yachts te faciliteren.
- Niet alleen goede, maar ook goed bereikbare bedrijventerreinen zijn belangrijk. Landelijk wordt het gebruik van openbaar vervoer of de fiets om naar werk te komen gepromoot. Het is daarom wenselijk dat een pendeldienst vanaf station Oss Centraal richting bedrijventerreinen wordt opgezet. Voor met name Moleneind (met MSD, Pivot Park en Aspen) geldt dat veel medewerkers parkeren bij het station. Hiervoor zou een pendelbusdienst met beperkte actieradius die mensen rondrijdt langs de verschillende bedrijven op het terrein wenselijk zijn. Er zijn nu geen openbare vervoerslijnen die langs het bedrijventerrein gaan. Dit ontlast de wegen langs dit terrein.
- We geven verder invulling aan de transitie van de Osse binnenstad van een winkelcentrum naar een verblijfscentrum. We houden daarbij vast aan de ingezette koers richting een compact centrum met pit en schil. De ontwikkeling rondom WalKwartier zal een benodigde impuls geven aan het Osse centrum.
- We zetten in op uitbreiding van het woningaanbod in de breedste zin van het woord. Er liggen echter voornamelijk kansen voor Oss om zich te onderscheiden met woningaanbod voor starters en afgestudeerden. Door te voorzien in aanbod voor deze doelgroep, wordt gefaciliteerd dat jong talent – dat buiten de stad heeft gestudeerd – naar Oss trekt of terugkeert.

zeven Profileren

Stad van moderne maakindustrie

Oss ziet zichzelf als een belangrijke economische motor voor de Brabantse economie, waar het prettig zaken doen is. De stad kent een bovengemiddeld aantal werknemers in de industrie, met name in de sectoren Life Sciences en Health, Logistiek, Agrifood en de maakindustrie. Dit wordt echter zowel binnen als buiten Noord-Brabant niet altijd zo gezien. Het imago van Oss is onvoldoende gebaseerd op de sterke positie die ze feitelijk inneemt, en wordt nog te vaak geassocieerd met het oude industriële karakter uit het verleden. Maar bedrijven als MSD, Aspen, Agrifirm, CCL Label, Ardagh, Dalco Food, Acket, Spierings Mobile Cranes, Heesen Yachts en Kampert-Nauta zijn moderne productiebedrijven waar volop wordt geïnnoveerd in producten, processen en marketingconcepten. Daarnaast kennen we jonge bedrijven als Spirit Solar Lightning, CyBe Construction, Atro Medical, Ardena en Cytura Therapeutics die flink aan de weg timmeren en werken aan de Osse industrie van de toekomst. Ook is de innovatie die plaatsvindt op campussen als Pivot Park, Dome-X en de Talentencampus nog onvoldoende bekend binnen en buiten de stad. Oss is in 2018 nog gekozen als meest mkb-vriendelijke gemeente van Nederland en kan worden getypeerd als stad van no nonsense, aanpakken en doen. Kortom, de prestaties van ons bedrijfsleven en ons vestigingsklimaat zijn zaken waar we trots op kunnen zijn en die we sterker mogen uitdragen.

QUOTE

*"Oss moet zich blijven profileren als ondernemersstad, dat is onze signatuur. Oss, blijf bij je roots."
(Theo Bruinsma, Metaalkracht Oss)*

100 jaar Organon en farmacie in Oss

Denk je aan Oss, dan denk je aan Organon. Een waar begrip. De geschiedenis van Organon voert terug tot 1887 toen Saal van Zwanenberg – telg uit een geslacht van vleeshandelaren – in Oss een exportslachterij begon onder de naam 'Zwanenberg Slachterijen en Fabrieken'. Deze slachterij breidde uit met tal van nevenactiviteiten voor de verwerking van bijproducten. De wens bestond om het slachtafval uit de Zwanenberg fabrieken nuttig te gebruiken. Er bestond al een vermoeden dat zich in dierlijke organen medisch nuttige stoffen zouden bevinden, maar onbekend was hoe deze stoffen konden worden geïsoleerd. In 1921 werd in Canada ontdekt hoe men uit de alveesklier van dieren insuline kon winnen. Hierop richtte Saal van Zwanenberg in 1923 Organon op als dochtermaatschappij van Zwanenberg. Er werd een manier gevonden om uit de alveesklier van geslachte varkens het middel insuline te extraheren op industriële schaal. Dit eerste product van Organon was een unicum in de wereld.

In de daaropvolgende decennia volgden diverse overnames en ontwikkelde Organon zich tot een groot bedrijf met onderzoeks- en productiefaciliteiten over de hele wereld. Met een afzetmarkt van meer dan 100 landen was Organon vanaf de jaren 60 het grootste farmaceutische bedrijf dat in Nederland gevestigd was. Wereldberoemd werd Organon met de productie van anticonceptiemiddelen en middelen voor vruchtbaarheidsbehandelingen. In 2008 verdween de naam Organon uit Oss. Schering-Plough en later MSD prijkte op de befaamde blauwe wand. Het verdwijnen van meer dan 2.000 banen in 2010 bij MSD was een bittere pil voor Oss. De stad wist deze klap echter om te zetten in nieuwe mogelijkheden en de Osse Life Sciences en Health sector floreert momenteel. In maart 2020, bijna 100 jaar na de oprichting, wordt bekend dat de naam Organon terugkeert in Oss, met onder meer de productievestiging op de plek waar het bedrijf in 1923 ontstond. Onder de noemer Organon & Co zal de spin-off van MSD zich richten op het verbeteren van de gezondheid van vrouwen. Te denken valt aan zaken als anticonceptie, menopauze en hart- en vaatziekten. In 2023 wordt het 100-jarig bestaan van Organon groots gevierd in Oss, met verschillende festiviteiten ter ere van deze oer-Osse gigant.

Stad van duurzaamheid en Global Goals

De voor het eerst in 2020 gepresenteerde Portfolio Duurzame Economie laat tevens zien dat het Osse bedrijfsleven stevig aan de weg timmert op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen, circulaire economie en de energietransitie. Als Global Goals-gemeente organiseren we samen met andere organisaties en ondernemers activiteiten om te inspireren en te verbinden. Dit werpt zijn vruchten af. Ieder jaar wordt namelijk de 'Meest Inspirerende Global Goals Gemeente' van Nederland gekozen. In 2017 en 2018 behaalde gemeente Oss die titel. In 2020 behaalde de gemeente Oss de titel opnieuw, dit keer in de categorie 'Grensverlegger'. Dit moeten we meer uitdragen! Onze stad kent tevens een prettig woon- en leefklimaat. Enerzijds biedt het middelgrote karakter van de stad een ontspannen sfeer, zonder de hectiek van de grote stad en met een groot en prachtig buitengebied. Anderzijds is het voorzieningenniveau op peil, waarbij de nabijheid en goede bereikbaarheid van steden als 's-Hertogenbosch en Nijmegen bovenregionale voorzieningen binnen handbereik bieden.

Stad van samenwerken en netwerken

Gemeente, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen in Oss werken intensief samen om de economie van de stad te versterken en de leefbaarheid te verbeteren. Er bestaat hier een rijke schakering aan platform- en ondernemersorganisaties, die ieder het belang van hun specifieke achterban dienen en deze op de kaart zetten in

de stad en daarbuiten. Mede hierdoor is het lokale vestigingsklimaat zeer gunstig. Op het gebied van sociaal beleid en verzorgende bedrijvigheid lijkt lokale samenwerking voldoende. Oss is echter geen autarkie. Ook (inter)nationale economische en maatschappelijke ontwikkelingen laten zich in Oss gelden. Bovendien is de stad voor wat betreft werkgelegenheid, voorzieningen en uitdagingen voor de agrarische sector ook sterk verbonden met andere gemeenten en de rest van Noord-Brabant en Gelderland. De profilering van Oss kan dan ook niet los worden gezien van onze inbedding in Noord-Brabant, in het bijzonder regio Noordoost-Brabant, en de regionale samenwerking. We sluiten dan ook aan bij de koers van provincie Noord-Brabant, uiteengezet in het koersdocument 'Visie op een Toekomstbestendige Economie voor Brabant'. Er wordt dan ook intensief politiek-bestuurlijk samengewerkt met buurgemeenten als 's-Hertogenbosch, Bernheze, Maashorst en Meijerijstad en met de provincie Noord-Brabant. In de uitvoering wordt regionaal samengewerkt met bijvoorbeeld de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij, AgriFood Capital of Vijfsterren Logistiek. Deze netwerken en samenwerkingsvormen zijn geen doel op zich, maar dienen allerlei inhoudelijke, politieke en bestuurlijke belangen en bieden Oss tevens de mogelijkheid zich beter te profileren.

Oss wil graag ook een leidende rol pakken in de diverse regionale samenwerkingen: als voorzitter van de Arbeidsmarktregio en de kopgroep Economie en Ruimte, via het bestuur van Ondernemerslift+ en in het bestuur van AgriFood Capital. Maar ook landelijk is Oss zeer actief op het gebied van vitale binnensteden en MKB & Innovatie als voorzitter van de G40 kopgroep met betrekking tot dit onderwerp.

Ambitie

We zetten Oss op de kaart als toekomstbestendige, moderne en maakstad en als een van de meest vooruitstrevende Global Goals-gemeenten van ons land. Zowel duurzame innovatie binnen de industrie als maatschappelijk verantwoord ondernemen staan hoog in het vaandel van onze stad. Dit mogen, of moeten we zelfs meer uitdragen om Oss het profiel en het imago te geven dat ze verdient. De combinatie van duurzame innovatie en duurzaamheid is ijersterk en geeft extra smoel aan onze stad. De komende jaren gaan we onze profilering dan ook ophangen aan deze kapstok. Dit doen we door allerlei innovatieve initiatieven – acties en projecten waar we trots op zijn – via diverse communicatiemiddelen en netwerken te 'showcasen'. Zowel binnen Oss als daarbuiten. Dit moet een intrinsiek en ingetogen, maar niet bescheiden, proces van alle actoren in de stad gaan worden. Daarnaast moet het een permanent karakter hebben en geen (eenmalige) grootschalige PR- of citymarketing-campagne zijn. Dat laatste past niet bij het no-nonsense karakter van Oss.

QUOTE

"We hoeven als Oss niet langer alleen het negatieve beeld te ontkennen, we moeten juist het positieve beeld uitdragen." (Jorg Zwaans, Begra)

Strategie- en actielijnen

- We dragen innovatieve, duurzame en trotse maakstad permanent uit en gebruiken dit als kapstok en overkoepelend concept. De speerpuntclusters Life Sciences en Health, Logistiek, AgriFood en de maakindustrie en de diverse platform- en ondernemersorganisaties moeten zich hierin uiteraard herkennen. Zij kunnen hun achterban ook afzonderlijk op deze wijze profileren, omdat het concept werkt als een 'satéprikker'.
- We promoten Pivot Park als groeidiament in onze stad. Dit biedt uitstekende mogelijkheden om de stad verder op de kaart te zetten. Het cluster is echter breder en de terugkeer van de naam Organon en het 100-jarig bestaan hiervan in 2023, biedt ons de mogelijkheid om Oss dan groots te profileren als stad van Life Sciences en Health.
- We ontwikkelen een 'Osse Overshoot Day Monitor'. Dit biedt ons samen met de activiteiten van de Stichting Global Goals en de jaarlijkse update van de Portfolio Duurzame Economie de mogelijkheid ons verder als duurzaamheidsstad te profileren.
- We liften mee op de Brabantse profilering, uitgevoerd door de provincie Noord-Brabant en de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij. Onder het motto "Brabant is Bright" worden de provincie en haar deelregio's neergezet als een plaats "where business, people and life are bright". De onderliggende campagnes en acties zijn met name gericht op het aantrekken van (buitenlandse) bedrijven en investeringen. Belangrijk is dat Oss hierbij steviger aangehaakt wordt, waarbij voor Life Sciences en Health ook de samenwerking met Nijmegen (Radboud, Novio Tech Campus) en Boxmeer (Animal Health) moet worden gezocht.

Bijlage

Geïnterviewde personen en instanties

De volgende personen en organisaties zijn betrokken geweest bij de totstandkoming van de bouwsteen voor de Osse Economische Strategienota 2021-2025.

Ondernemingen

Tom Acket	Acket Drukkerij Kartonnage
Arian van Bakel	Van Bakel Transport
Jan Berghege	Bouwbedrijf Berghege
Peter de Bruijn en Corné Roovers	Rabobank Oss Bernheze
Brigitte Drees	Pivot Park
Rob Driessen	Ardagh
Toine van Gils	Vos Logistics
Lambèr Hendriks	Hendriks Bouw & Ontwikkeling
Linda van den Hurk	Spirit Solar Lightning
Dirk van Leemput en Harry van Lieshout	Aspen
Wenny Raaymakers	MSD
Koos Spierings	Spierings Mobile Cranes
Hans Stoop	Verhoeven Family of Companies
Leon Thé	Padifood
Marian Wagemakers	Dalco Food
Rick van de Wetering en Niels Vaessen	Heesen Yachts
Alexander Willemse	BioConnection
Henri van Zandvoort	H. van Zandvoort Electrotechniek
Jorg Zwaans	Begra

Platform- en ondernemersorganisaties

Yvonne Althuisen en Ton Hendriks	Toekomst In Bedrijven Oss (TIBO)
Theo Bruinsma	Metaalkracht Oss
Huub Dormans	Ondernemerslift+
Marinus van Dorst	Parkmanagement Vorstengrafdonk
Richard Kampert	Osse Industriële Kring (OIK)
Jack van Lieshout	3O
Richard van Ommen	Stichting Talentencampus
Dave van Schaijk en Erik van den Oord	Kracht van New Business Oss
Berend-Jan Schuring	Logistiek Platform Oss
Jasper van Wordragen	Starters Succes Oss Bernheze

Onderwijs- en kennisinstellingen

Liz Chermin	HAS Hogeschool
Peer van Summeren en Jolanda van Kessel	ROC De Leijgraaf

Gemeente Oss

Frank den Brok	Wethouder Economie en Financiën
Kees van Geffen	Wethouder Werk & Inkomen, Onderwijs, Jeugdzorg en Sport
Peter Mertens	Programmamanager Energie- en Grondstoffentransitie
Johan van der Schoot	Wethouder Buitengebied, Wonen, Klimaat & Energie